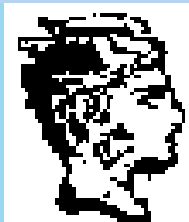

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΥΡΙΑΝΩΝ

από το 1900

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2020

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ύλη από την Ηλεκτρονική Έκδοση

01/10/21—31/12/21

Έτος 26ο Τεύχος 103

Καλές Εορτές !

Ευτυχισμένος ο Νέος Χρόνος με Υγεία και Χαρά..

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από τον έφορο του Συνδέσμου κ. Χρήστο Θανόπουλο

Το χρυσοφορεμένο φθινόπωρο με τις αναγεννητικές βροχούλες δίνει σιγά-σιγά τη θέση του στον κρύο χειμώνα.

Η τρέχουσα υγειονομική κατάσταση έχει μονοπωλήσει τις ειδήσεις σε υπερβολικό βαθμό, έχοντας επηρεάσει την ψυχολογία και τη ζωή μας. Όμως, είμαστε πάντα αισιόδοξοι και ελπίζουμε για το καλύτερο.

Ο Σύνδεσμος Συριανών συνεχίζει τις δράσεις του. Πρόσφατα παρουσίασε το νέο ημερολόγιο του 2022, με θέμα τα «Δημόσια και ιδιωτικά κτίρια Ερμούπολης». Θα αποσταλεί δωρεάν στα ταμειακώς τακτοποιημένα μέλη, όπως και την προηγούμενη χρονιά. Το Νοέμβριο πραγματοποιήθηκαν δύο επισκέψεις – ξεναγήσεις στην έκθεση «Κάλλος, η υπέρτατη ομορφιά», (στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης) και στο Μουσείο Λοβέρδου. Λόγω των ειδικών συνθηκών, δεν πραγματοποιήθηκε η Χριστουγεννιάτικη εορταγορά και η καθιερωμένη θεία λειτουργία μετ' αρτοκλασίας, προς τιμήν του προστάτη της Σύρου Αγίου Νικολάου. Κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. στη Στέγη μας, την 7^η Δεκεμβρίου 2021, το Δ.Σ. αποφάσισε να πραγματοποιηθεί η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση στη Στέγη του Συνδέσμου Συριανών την 27^η Δεκεμβρίου 2021 και η Επαναληπτική Ετήσια Γενική Συνέλευση την 30^η Δεκεμβρίου 2021, ώρα 17.30, με προοπτική την παράταση της θητείας του Δ.Σ. κατά ένα εξάμηνο, έτσι ώστε οι αρχαιρεσίες για το νέο Δ.Σ. να πραγματοποιηθούν την Άνοιξη, σε συνθήκες ομαλότητας και η ψηφοφορία να είναι αντιπροσωπευτική.

Το 2021 βαδίζει προς το τέλος του και μαζί με αυτό λήγουν και οι επετειακές εκδηλώσεις για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821. Η πλέον σημαντική έκθεση έλαβε χώρα στο Μουσείο Μπενάκη (κτίριο οδού Πειραιώς 138), «1821, Πριν και Μετά», όμως έριξε αυλαία στις 7 Νοεμβρίου 2021. Η οκτάμηνη διάρκεια αποδείχτηκε πολύ μικρή, καθώς ο κόσμος «ανακάλυψε» ουσιαστικά την έκθεση μετά το καλοκαίρι, όταν τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο παρατηρήθηκε απίστευτος συνωστισμός επισκεπτών.

Πλησιάζουν οι εορταστικές ημέρες και με ανανεωμένη διάθεση υποδεχόμαστε το Νέον Έτος.

Ο πρόεδρος κ. Δημήτρης Βαφίας και το Δ.Σ., εύχονται ολόψυχα σε όλους, Καλά Χριστούγεννα, Υγεία, Αγάπη, Ειρήνη και η Νέα Χρονιά να είναι καλύτερη, πιο δημιουργική και να φέρει ευημερία στις οικογένειες μας και στη Σύρα μας.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Έτος Ιδρύσεως 1900

Πατριωτικό - Πολιτιστικό - Φιλανθρωπικό Σωματείο

3ης Σεπτεμβρίου 56 - 5ος Όροφος

10433 Αθήνα

Τηλ & Φαξ : 210 8226785

E-Mail : syn.syrianon@gmail.com

: synsyrianon@synd.gr

Ιστοχώρος : www.synd.gr

Ηλεκτρονική Διαδικτυακή Έκδοση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ενημερωτικό Περιοδικό

Έτος 26ο - Τεύχος 103

ΟΚΤ – ΝΟΕ - ΔΕΚ 2021

ISSN 2241 - 9497

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΦΙΑΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου

Δημιουργία - Ενημέρωση

Κωνσταντίνος Ν. Παπαπολίζος

Διόρθωση κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Συνεργάτες παρόντος τεύχους αλφαβητικά

Δημήτρης Βοΐκος

Χρήστος Θανόπουλος

Τάκης Κυριτσόπουλος

Μαρία Ρώτα

Σπυροπούλου Μερόπη

Νίκος Σαλίβερος

Δακτυλογράφηση Κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Ασπασία Τριανταφυλλίδου

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν τις προσωπικές και μόνο θέσεις των συνεργατών συγγραφέων τους και συνεπώς δεν απηχούν τις θέσεις του εντύπου μας, το οποίο όμως διατηρεί το δικαίωμα να τα τροποποιεί όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

Ψηφιακή Εκτύπωση Περιοδικού από την «Γράμμα Εικόνα» του Νίκου Χατζίρη
Ζακύνθου 16 – 11361 Αθήνα Τηλ 2108841197

ΣΥΡΙΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Από την Τάκη Κυριτσόπουλο

Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗΣ

Όλως συμπτωματικά διαπίστωσε πως ήταν προορισμένος από τη μοίρα ν' αφοσιωθεί στο ιατρικό λειτούργημα ο μετέπειτα Αδελφός Νοσηλευτής.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε κάτι το σημαντικό να επιδείξει και κανένας δεν είχε ποτέ αναφερθεί στην προσωπικότητα, στο οικονομικό του στάτους ή στις κοινωνικές του δραστηριότητες.

Και, εύλογα, δεν ήλπιζε να δει το όνομά του γραμμένο κάποτε στο «λίμπρο ντ' όρο» της πόλης του στο μέλλον. Περνούσε παντού απαρατήρητος, όπως ένα φυλλαράκι το φθινόπωρο, είχε καταντήσει σαν φυτίλι καντηλιού απ' την αδυναμία και είχε χάσει κάθε αυτοεκτίμηση για το άτομό του!

Ψηλός, ευθυτενής με λαρύγγι κομπάτο και ομιλία με ρελαντί, τριγύριζε καθημερινά στους δρόμους πουλώντας φυστίκι αράπικο σε χωνάκια, αγριάδα διουρητική, φίλτρα και φυλαχτά καθαγιασμένα ενάντια στη βασκανία και τη γλωσσοφαγιά, σκόνες, που ανακούφιζαν τους «άπαντας πόνους», δολώματα για κουτσομούρες, καθώς και γιασεμάκι μυρωδάτο περασμένο σε πευκοβελόνες, και φυσικά πομάδες ειδικές για το συρρίκνωμα των κάλων. Κάθε βράδυ όμως κοτσάριζε ένα μεξικάνικο σομπρέρο στο κεφάλι, έριχνε ένα βυσσινί χράμι στον ώμο και κρατώντας μια ξεκούρδιστη κιθάρα έπαιρνε σβάρνα τα παρακατιανά καπηλειά, κανταδορίζοντας στεντορείως ... για μια μακαρονάδα, ώσπου τελικά άλλαξε άρδην η μοίρα του, όταν μετέφερε στο νοσοκομείο, μέσα σε καροτσάκι απορριμμάτων τους δύο καταματωμένους οδοκαθαριστές, που είχανε συγκρουστεί αναμεταξύ τους. Τον Γιωργάκη και τον Γιαννάκη.

Παρόμοια με τον Πατριάρχη Φώτιο τον Μέγα, όστις εντός ολίγων ημερών έφτασε στα ύπατα αξιώματα της Εκκλησίας, από λαϊκός που ήταν προηγουμένως, έτσι και ο Αδελφός Νοσηλευτής κατάφερε να εκτιναχτεί στα αντίστοιχα αξιώματα της ιατρικής ιεραρχίας! Μετά τη μεταφορά των βαριά αλληλοτραυματισθέντων οδοκαθαριστών, οι διοικούντες τον προσέλαβαν αсуζητητί ως δόκιμο τραυματιοφορέα στο νοσοκομείο. Αρχικά δούλεψε πάπια και καθετήρα, που πήγε σύννεφο! Στη συνέχεια, χάρις στο ζήλο και την προσήλωσή του στο καθήκον, ανελίχθη σταδιακά σε βοηθό τραπεζοκόμο, σε κουρέα παρτεριών, σε τραυματιοφορέα άλφα, σε τακτικό νοσηλευτή και τέλος, σε προϊστάμενο κάτω ορόφου και υπογείων.

Δυναμικός, πολυπράγμων, μη ορρωδώντας σε τίποτε, πρόσχαρος και ευπροσήγορος, με λόρδωση σώματος και αυστηρό φιζίκ προσώπου, με λαρυγγόφωνη ομιλία και αγέρωχη περπατησιά, εύκολα κέρδισε την εκτίμηση και την εύνοια των ανωτέρων του!

Όμως, μη αρκούμενος στα σωματικά και πνευματικά του προσόντα, έθεσε σαν στόχο ζωής να μοχθήσει και να διευρύνει τις γνώσεις του.

Άρχισε να παρακολουθεί συστηματικά και σε καθημερινή βάση κάθε ενέργεια του θεράποντος ιατρού και να κρατά σημειώσεις. Παρέμενε μέχρι αργά τα βράδια στο πόστο του, άνευ αμοιβής εξυπακούεται, επιστατώντας στην κίνηση του νοσοκομείου.

Έβλεπε μέσα από ... κλειδαρότρυπες, πώς γίνονταν οι χειρουργικές επεμβάσεις, ξεκίνησε να μελετά εμπριθώς ιατρικά εγχειρίδια και επιστημονικά συγγράμματα, εμπεδώνοντας εμπειρικά τη νοσολογία, τη φυσιολογία, την αναισθησιολογία, τη φαρμακοδυναμική, την εισπνευσιοθεραπεία και την αφαιμαξομετάγγιση!

Και, όχι τυχαία, μια των ημερών του αναθέσανε την εκπαίδευση ασκούμενων νοσηλευτριών, στο πώς θα κάνανε υποδόριες και ενδοφλέβιες ενέσεις, στο πώς γίνονταν οι αιμοστατικές περιδέσεις και τα τουρνικέ, στο πώς θα αντιμετώπιζονταν τα χαίνοντα τραύματα, στο πώς θα ταμπονάρανε ή θα αποσμήγανε τις πληγές, στο πώς θα απολυμαίνανε με φορμόλη και φαινολικό διάλυμα, στο πώς θα χλωροφορμίζανε γενικώς και στο πώς θα χειρίζονταν το νυστέρι με τη μέθοδο κατ – γκουτ.

Το πομπώδες ύφος του και η όψιμη επιστημοσύνη του επέβαλαν το σεβασμό και την απόσταση!

Το παράστημά του προκαλούσε δέος στους ασθενείς και φθόνο στο ιατρικό προσωπικό!

Η μεθοδολογία του χαρακτηριζόταν πρωτοποριακή και όλα μαζί συμποσούμενα με την άρτια τεχνική του, τον είχαν επιβάλει ως πρότυπο σε όλους και χνάρι!

Σε δύο μόλις μήνες απ' την πρόσληψή του, ο Αδελφός Νοσηλευτής είχε καταστεί αποδεκτός στο περιβάλλον του και κυκλοφορούσε μεγαλοπρεπώς στους διαδρόμους του νοσοκομείου, με ακουστικά παρακαλώ, με τσόκαρα σαμπό και φυσικά με ξεκούμπωτη πάντοτε την κάτασπρη ρόμπα του, όπως άρμοζε σε ένα γιατρό!

Ανατρέχοντας κάποιος στον τοπικό Τύπο της εποχής, διαπιστώνει πως μεγάλη αίσθηση είχε προξενήσει στη μικρή μας κοινωνία η περίπτωση μιας πεθαμένης, όπως πίστευαν γυναίκας, που δεν ήταν άλλη από τη γνωστή μας ... Ερνούλα!

Όπως την είχανε βγάλει ζεστή – ζεστή ακόμα από το χειρουργείο και οι γιατροί είχανε υπογράψει ήδη το ... πιστοποιητικό θανάτου της, τη μεταφέρανε τώρα σανιδάτη στους διαδρόμους για να πάνε να τη νεκροστολίσουνε. Οι γόοι και οι κοπετοί των οικείων της ακούγονταν ίσαμε το παρακείμενο σκαγιάδικο του Ανερούση!

Ο σύζυγός της, ο Ζεβανζέλ, αιτιώταν τους χειρουργούς και θρηνολογούσε λες και έχασε το ρολόι του.

— Ωϊμέ, σε φάγανε κοριτσάκι μου, που ήσουνα ... είκοσι χρονώ ... πριν από πενήντα τόσα χρόνια! Και βάραγε το κεφάλι του στον τοίχο.

Άρχισαν να καταφτάνουν με το πούλουδο στο χέρι οι γειτόνισσες. Ο Ζεβανζέλ όμως, παρά τον πόνο του, διαπίστωσε ότι τα δάκρυά τους ήταν ... κροκοδείλια και ότι είχαν έλθει μόνο για τζερτζελέ!

— Παένετε, τους φώναξε. Τη θάβουμε μόνο με ... προσκλήσεις, συμπλήρωσε και έκανε πέρα τις κοτόφειρες.

Εντός ολίγου αριβάρισε και ο ιερέας και άρχισε τα εξόδια.

— Μακαρία η οδός ήν πορεύει σήμερον, ένθα ουκ έστι πόνος ουδέ στεναγμός

...

Ο Ζεβανζέλ αναστέναζε να σηκωθεί ο βοριάς.

— Άχου, τι θα απογίνω χωρίς ελόγου σου;

Ο παπάς θυμίωσε τα πέριξ και άρχισε να μαζεύει τα πετραχήλια του.

— Δεύτε λάβετε τελευταίον ασπασμόν να νετέρνουμε, γιατί έχω κι άλλη κηδεία. Αμήν, να ζήσετε να τη θυμάστε ... Κατέφτασε και ο Ροδίτης ο αργολάβος κηδειών και ρώτησε το σύζυγο ...

— Τι έπαθε η κυρία;

— Αν δεν είχε ποθάνει ... θα ήτανε μια χαρά ...

Ο πεθαμενατζής άρχισε να μετρά το μπόι της μεταστάσης με ... τις σπιθαμές του, καθότι είχε ξεχάσει να φέρει μαζί του τη μεζούρα του.

— Ένα και πενήντα και κάτι ψιλά. Πώς κόντυνε έτσι;

— Θα μάζεψε κατά τη μεταφορά, φαίνεται ...

Ο Θράσος εργαζότανε στο κατάστημα μερική απασχόληση και έπλεε σε πελάγη ευτυχίας. Χαιρότανε όχι μόνο γιατί τα είχε «τινάξει» η Ερνούλα, αλλά και γιατί είχε ξεχάσει ... το μπειζαχτά ανοιχτό!

Από τη χαρά του κερνούσε τσίκλα τον οποιονάναι, που περνούσε έτσι για μακαριά.

— Μασήστε να σχωρέστε. Σανίδωσε η γριά.

— Μα πώς έγινε αυτό, ρε Θράσο;

— Δε γνωρίζω επακριβώς ...

— Μήπως της ήρθε συμφόρηση;

— Όχι, όχι. Το μάτι της γυάλιζε το πρωί καθώς ... με έβριζε ...

— Μπας την έκοψε κάνα αυτοκίνητο;

— Ούτε. Θα της είχανε βρει τα ρέστα της ...

— Και συ, πώς κάθεσαι εδώ και δεν πας στην αποθαμένη;

— Α, όλα κι όλα. Πρώτα η δουλειά και ύστερα ... η ψυχαγωγία ...

Αμίλητοι οι γείτονες παρατηρούσαν τον Ζεβανζέλ ν' ανηφορίζει προς το σπίτι και να χτυπά το μέτωπο με την απαλάμη.

— Έχασα τον άνθρωπό μου, ποτές δε θα την αλησμονήσω ...

— Υπομονή, μάστορα, τίποτις δεν είν' ο κόσμος. Μια κακία μας μένει.

— Φχαριστώ ... και στα δικά σας, ήθελε να πει, μα συγκρατήθηκε.

— Και που βρίσκεται τώρα η θανούσα;

— Την έχω βάλει ... στο λαϊκό προσκύνημα ...

Στο μαγαζάκι τον υποδέχτηκε ο Θράσος περιδάκρυς.

— Αχ, τέτοια ήτανε η μοίρα μας, πατέρα! Απ' το πρωί κλαίω και οδύρομαι ...

— Πάει, Θράσο μου, σκόνη και μπούρμπερη το κατάστημα ...

— Θες, πατέρα να αρχενέψω κάνα μανιάτικο μοιρολόι, που τα καταφέρνω;

— Άσε καλύτερα να τη θάψουμε αθόρυβα ...

— Πονάνε τα μέσα μου, άρχοντα. Προτίθεμαι να σαλτάρω μέσα στον τάφο την ύστατη ώρα ...

— Ρε, μπας και με δουλεύεις;

Ο Αδελφός Νοσηλευτής είχε μόλις τελειώσει με κάτι ξεβουλώματα αφτιών και έκοβε βόλτες στο βάθος του διαδρόμου.

Άκουσε τις οιμωγές και τους αλαλαγμούς και πολυπράγμων καθώς ήτανε, άρχισε να κινείται προς το μέρος της πεθαμένης, που τη μετέφεραν τώρα με φορείο-«ράντζο» στο νεκροτομείο, χειρονομώντας και απωθώντας τους τεθλιμμένους.

— Ανοίχτε χώρο παρακαλώ και μην πτύετε ...

Πλησίασε το νεκροκρέβατο με τη δέουσα διακριτικότητα... Όμως τον είδε ο εφημερεύων ιατρός και τον επέπληξε ...

— Καλά, εσύ δεν ήσουν προ ολίγου στον Ωριλά; Τι γυρεύεις εδώ;

— Έκτοτε η επιστήμη έχει κάνει μεγάλα βήματα ... κύριε συνάδερφε.

Στη συνέχεια ρώτησε κάποιον του κυλικείου.

— Τι έπαθε η γραία, ρε φιλάρα;

— Τα κακάρωσε. Καπούτ!

Διέσπασε τον πυρήνα των οικείων, που τη στιγμή εκείνη μοιράζανε ... κόλλυβα.

— Προφανώς την τρέχετε για το νεκροθάλαμο, παρατήρησε ρητορικά.

— Εμ που θέλεις να την πάμε, ρε γιατρέ, στην παιδική χαρά για τραμπάλα;

Τους αγνόησε και έσκυψε πάνω της να την επισαύσει και να την αφουγκραστεί, εφόσον έφερε και στηθοσκοπιο.

— Το έχει ξαναπάθει αυτό παρακαλώ;

— Όχι, πρώτη και τελευταία φορά είναι, ντοκτορά μουουου ...

Προσπάθησε να βρει σφυγμό και αμέσως άρχισε τις επικρούσεις με τα δάχτυλα. Κούνησε το κεφάλι του με σκεπτικισμό, διότι κάτι στη χρώση του προσώπου της δεν τον έπειθε. Και τότε σε κατάσταση οίστρου άρπαξε το φορείο με τη νεκρή και άρχισε να τρέχει ...

— Κάντε πάντασα. Λερώνει, φώναξε στις εμβρόντητες νοσοκόμες, που αλαφιασμένες σπεύδανε να κρυφτούνε πίσω από κάτι παραβάν! Κομβόϊ τρέχαν πίσω και οι συγγενείς.

— Πιο σιγά, μωρέ γιατρέ, θα μου τη ... σκοτώσεις, εκλιπαρούσε πίσω του ο Ζεβανζέλ σε κατάσταση υστερίας ...

Λόγω κεκτημένης ταχύτητας δεν πρόσεξε την κολόνα στη στρίψη και έπεσε πάνω της μαζί με το φορείο. Αυτομάτως η Ερνούλα ... ανάνηψε και άνοιξε τα μάτια της.

— Βρίσκομαι τάχα στις αιωνίους μονάς; κατάφερε να ψελλίσει.

— Όχι, βρίσκεσαι μεταξύ εντατικής και μαγειρείου, κυρά μου ...

— Γιατρέ μας, σωτήρα μας, πέσανε όλοι οι παριστάμενοι να του φιλάνε τα πόδια και ταυτόχρονα να κόβουνε κομμάτια από τη ρόμπα του για σουβενίρ!

— Απλά, το επιστημονικό μου χρέος έκανα, απάντησε μετριοφρόνως.

Ο Ζεβανζέλ έβγαλε ό,τι χαρτούρα είχε στην τσέπη του.

— Λάβε αυτά τα ολίγα, προφέσορ μου ...

Ο Νοσηλευτής μέτρησε τα χρήματα με γκριμάτσα αποδοκιμασίας.

— Αυτά δε φτάνουνε, θείο, ούτε για οδοντογλυφίδες μεταχειρισμένες! Εγώ παίρνω πολλά. Έχω σπουδάξει ...

— Καλά, καλά. Πέρνα τότε κάθε Τετάρτη απ' το μαγαζάκι, να τρως κανένα μαντολάτο ...

— Και που είσαι, μάστορα. Προς Θεού μην αντικρίσει η Ερνούλα το Θράσο στην κατάσταση που βρίσκεται τώρα, γιατί εγώ ως ... επιστήμων σηκώνω τα χέρια ψηλά.

Το σπουδαίο αυτό επίτευγμα προσέλαβε απρόβλεπτες διαστάσεις! Δημοσιεύτηκε με πηχυαίους τίτλους στις εφημερίδες και έγινε τραγούδι στα σχολειά! Το μεταδίδανε κατ' επανάληψη όλοι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί της χώρας και εντός ολίγου έφερε τη γύρα του πλανήτη ωςάν τον Φιλέα Φόγκ του Βέρν! Εισέπραξε διθυραμβικούς επαίνους από ιατρικούς συλλόγους, επαυξάνοντας το κύρος του! Αυθωρεί του πρότειναν να καταστεί αντεπιστέλλον μέλος της Πανεπιστημιακής Κλινικής των Παρισίων και ομότιμος εταίρος του Μεμόριαλ Χόσπιταλ της Αμερικής, ενώ παράλληλα τον βομβαρδίζανε με προσκλήσεις για ιατρικά συμπόσια όπου Γης! Η επιστημονική του αίγλη και η προσωπική του καταξίωση είχαν φτάσει στον κολοφώνα τους!

Ταυτόχρονα δώσανε σε πτέρυγα του νοσοκομείου το όνομά του! Του ορίζανε ραντεβού για λεπτότατες επεμβάσεις, θέτοντας στη διάθεσή του επανδρωμένα αεροσκάφη και κάθε συνεδρία μαζί του ήτανε χρυσοπληρωμένη και κοινοποιήσιμη!

Και εκείνος, προς τιμήν του, έχοντας επίγνωση των ικανοτήτων και της επιστημονικής αυθεντίας του, ανταποκρίθηκε επαξίως! Θεράπευσε με καθαρά δικές του μεθόδους την πελάγρα και την οστρακιά, τη φυματιώδη μηνιγγίτιδα, την εκλαμψία και τον επιλόχειο πυρετό, την αυχενοβραχιόνιο νευραλγία, την αθηρωμάτωση, την παραμνησία, την υψηλή γλυκοζυλιωμένη, το ερυσίπελας και το κριθαράκι στο μάτι!

Τούτος δεν ήτανε πλέον επιστήμων! Ο Άγιος Νεκτάριος της Αίγινας ήτανε και πέντε σκαλοπάτια παραπάνω!

Έβγαινε στον αυλόγυρο του νοσοκομείου και όλα τα παράθυρα γεμίζανε νοσούντες, που τον αποθέωναν, ενόσω οι λευκοί επίδεσμοι των τραυμάτων τους ανέμιζαν στον αέρα!

Κάποια των ημερών και ενώ ο Αδελφός Νοσηλευτής ετοίμαζε μια πραγματεία για τα αιμοπετάλια, προσκομίσανε στο νοσοκομείο το μικρό Μαχλέπα σε κακή κατάσταση.

Είχε προηγηθεί έκτακτο ιατρικό συμβούλιο, ερήμην του Αδελφού Νοσηλευτή, άκουσον – άκουσον, και ομόφωνα είχαν αποφανθεί πως ο ασθενής έπρεπε επειγόντως να εισαχθεί στο χειρουργείο, ένεκα γαστρορραγίας βαριάς μορφής, διασωληνωμένος. Οι πιθανότητες επιβίωσής του ήταν μηδαμινές. Οι δικοί του μάλιστα, είχανε καπαρώσει ... και αρχιμανδρίτη, για να τον έχουνε απίκο και να μην τρέχουνε την τελευταία στιγμή σαν τις πέντε μωρές Παρθένες!

— Ωχούουου! Ίσαμε 'δω ήτανε το λάδι στο καντήλι σου, Μαχλέπα μας, ολοφύρονταν και μαλλιοτραβιόντουσαν εκ περιτροπής.

Ο Αδελφός Νοσηλευτής δυσανασχέτησε με όλη τούτη την υστερία και βγήκε απ' το ιατρείο του να δει τι συμβαίνει. Με γοργά βήματα σίμωσε τον οικογενειακό περίγυρο του ασθενούς, παραμερίζοντας δύο ταχτικούς παθολόγους και έναν του νευρολογικού.

— Τι έχουμε εδώ, ρώτησε σχεδόν τραγουδιστά.

Άπαντες αναθάρρησαν μόλις τον αντίκρισαν, καθότι γνώριζαν πόσο σπουδαίος επιστήμονας ήτανε!

— Πάει, το χάνουμε, γιατρέ, το παιδί. Μονάχα σε σένα εναποθέτουμε τις ελπίδες μας.

— Και καλώς πράττετε. Φέρτε τον στο ιατρείον μου παρακαλώ.

Κάποιος γαστρεντερολόγος με πολλές περγαμηνές και άψογα διαπιστευτήρια, άρτι προσληφθείς στο νοσοκομείο και που δε γνώριζε τον ήρωά μας, επενέβη.

— Χρήζει άμεσης επέμβασης, κύριε συνάδελφε ...

Ο Αδελφός Νοσηλευτής τον ατένισε απαξιωτικά πάνω απ' τα γυαλιά του.

— Α, παράτα μας, ρε παιδάκι μου. Εδώ σε στείλανε να κάνεις ... το Αγροτικό σου;

Ομοθυμαδόν τότε το σόι του Μαχλέπα πήρε το μέρος του Αδελφού Νοσηλευτή, λέγοντας στον επιστήμονα:

— Σε παρακαλούμε κάνε πέρα, γιατρέ. Εμείς αυτόν εδώ ξέρουμε, αυτόν εμπιστευόμαστε ...

Ο γαστρεντερολόγος αποχώρησε κάθιδρος και μπαρουτιασμένος τόσο, ώστε απ' την οργή του πήγε και έδειρε ... τον αναισθησιολόγο.

— Στο καλό και να μας γράφεις, φώναξε ο Νοσηλευτής. Εδώ μέσα χρειάζεται ανανέωση προσωπικού!

Έκλεισε ερμητικά την πόρτα του ιατρείου του ο Αδελφός Νοσηλευτής και έμεινε μόνος με το μικρό ασθενή. Τον ακροάστηκε επισταμένως, του μέτρησε τους σφυγμούς και του έβαλε ξυλάκι στο στόμα.

— Ανάσαινε βαθιά, παιδί μου και βήξε. Βγάλε μου τώρα τη γλώσσα σου να τη δω. Μάλιστα, μάλιστα. Πες μου τώρα το ιστορικό σου απ' την αρχή ...

— Αίμα, πολύ αίμα στα κόπρανά μου, γιατρέ ...

— Ηρέμησε και μην τρέμεις. Εγώ πάντως βλέπω την όψη σου μια χαρά! Κάποιος που έχει υποστεί γαστρορραγία το πρόσωπό του θα έχει το χρώμα της φανέλας ... της ΑΕΚ. Τα λέω καλά;

— Το ίδιο υποστηρίζω κι εγώ αλλά δε γίνομαι πιστευτός.

— Για πες μου τώρα, τι φαγητό έφαγες αποβραδής;

— Σκορδαλιά, κύριε ντόχτορα ...

— Σκορδαλιά σκέτη θέλεις να πεις; Μα έτσι, παιδί μου, δεν την τρώνε ούτε οι καλόγεροι της μονής Εσφιγμένου!

— Όχι, γιατρέ, με παντζάρια την πήγα κάτω ...

— Πολλά παντζάρια, γιέ μου;

— Ουουου, θα 'τανε και μισό κιλό. Ίσως και λίγο παραπάνω ...

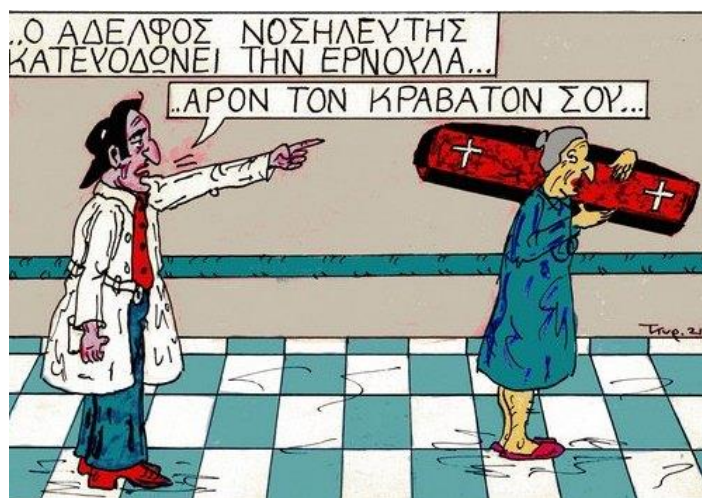
— Αυτό είναι, αποφάνθηκε απριόρι. Η ερυθρά χροιά των κοπράνων σου δεν έχει παθολογικά αίτια. Απλά, η βρώση των τεύτλων αλλοίωσε το χρώμα τους. Άρον λοιπόν τον κράβατόν σου και περιπάτει.

— Καθηγητά μας, πέρασε πάνω του οι συγγενείς, το καλό που μας κάνετε δε θα το αλησμονήσουμε ποτέ ...

Ένας πλούσιος θεός άρχισε να τον ραίνει με κατοστάρικα.

— Χαλάλι σου, γιατρέ, και παρντόν που δεν έχω ... φακελάκι να στα δώσω διακριτικά ...

Έπειτα απ' αυτό το συμβάν τα τρία πέμπτα των γιατρών του νοσοκομείου ζήτησαν και πήραν μετάθεση ... για δυσπρόσιτες περιοχές!

Η Σύρος από το 1822 έως σήμερα.

Από την κ. Μαρία Ρώτα

Το 1822 ήταν η αρχή μιας νέας πόλης. Η Σύρος ως τότε ήταν αραιοκατοικημένη και άγνωστη στον κόσμο. Οι κάτοικοί της, αγρότες και λίγοι ναυτικοί σε μικρά καΐκια, δεν ξεπερνούσαν τους 4.000. Η Ελληνική Επανάσταση όμως,... "ως άλλη Λητώ περιπλανώμενη και ωδίνουσα* εγέννησε φιλοξενηθείσα εν Σύρω την Ερμούπολιν." (μετάφραση γραπτού από Γάλλο ιστορικό).

Και τότε η ίδρυσή της έμελλε να αλλάξει ριζικά την τύχη του νησιού, αλλά και της τότε ελεύθερης Ελλάδος.

Από το 1821 καταπλέουν στη Σύρο πλοίαρια και αποβιβάζουν στις κατάξερές, αλλά ασφαλείς ακτές τους διωγμένους και ανυπεράσπιστους Έλληνες, Χιώτες, Σμυρναίοι, Κυδωνιείς, Ψαριανοί ήταν οι πρώτοι οικιστές. Αλλά και αργότερα φτάνουν στη Σύρο πρόσφυγες από κάθε ελληνική γωνιά, αναζητώντας ασφαλές καταφύγιο.

Στο νησί δεν υπήρχαν Τούρκοι. Οι δραστηριότητες της Καθολικής εκκλησίας και το κυριότερο η Γαλλική προστασία, δημιούργησαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την ασφάλεια των προσφύγων και για την πρόοδο του νησιού.

Δεν ήταν όμως τυχαία η ανάπτυξη που ακολούθησε. Στηρίχθηκε στη σωστή οργάνωση και στη φιλεργία* και στις ικανότητες των προσφύγων. Το λιμάνι της Σύρου γνώρισε ξεχωριστή κίνηση στα χρόνια της Επανάστασης και μετά. Λίγο αργότερα (1823-1828) με τη δημιουργία του ελληνικού κράτους, το νησί αναδεικνύεται σε εμπορικό κέντρο με διεθνή σημασία.

Στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα, εποχή που το εμπόριο, εισαγωγικό και εξαγωγικό, αλλά και οι επικοινωνίες γενικότερα, γίνονταν κυρίως από τη θάλασσα.

Η Ερμούπολη αποτελεί τη γέφυρα που συνδέει την Ελλάδα με τα μεγάλα εμπορικά κέντρα της Ευρώπης, αλλά και τις χώρες της Ανατολής. Ο φιλέλληνας λόρδος Nugent είχε πει ότι: "... η λεωφόρος της Ελλάδος είναι η θάλασσα", θέλοντας να τονίσει την σπουδαιότητα της ναυτιλίας στην οικονομική ζωή της χώρας, μετά την απελευθέρωση.

Η ναυτιλιακή ανάπτυξη της Σύρου ήταν μεγάλη. Η εταιρία "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ" ιδρύθηκε στη Σύρο το 1856! και διασκόρπισε τις υπηρεσίες της σ' ολόκληρο το Αρχιπέλαγος, εξυπηρετώντας για πολλά χρόνια τα ελληνικά παράλια και όχι μόνον. Η Σύρος είναι η πρώτη "νήσος – πόλις" της νεότερης Ελλάδας που γνώρισε μεγάλη εμπορική και ναυτιλιακή ανάπτυξη. Έγινε γνωστή σ' όλο τον κόσμο της Ευρώπης, ως η εμπορική πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Μεγάλα ονόματα πλοιοκτητών – εφοπλιστών τίμησαν την... "Αρχόντισσα", όπως ονόμαζαν την αγαπημένη τους "Ερμούπολη"! Σημαντικοί εφοπλιστές ήταν: Κουλουκουντής, Ρεθύμνης, Πατέρας, Βάτης, Φουστάνος, Βαλμάς, Γουλανδρής κ.α.

Απόγονοί τους, αλλά και πολλοί πλοιοκτήτες, σήμερα, χαίρονται να ζουν για ένα

διάστημα σε τούτο το νησί ή σ' ένα αρχοντικό από τα παλιά στην Ερμούπολη, ή σ' ένα πανέμορφο νεόκτιστο σπίτι σε μια εξοχή κοντά στη θάλασσα.

Με την πετυχημένη δράση της Ελληνικής Ατμοπλοΐας συμβαδίζει και η ανάπτυξη των ναυπηγείων. Σ' αυτά τα ναυπηγεία, οι "εξωγήινοι" οικιστές, χωρίς να πάρουν τίποτε από το ανύπαρκτο άλλωστε τότε κράτος, δούλεψαν σαν εργατικές μέλισσες και κατάφεραν το θαύμα!

Με τη ναυτιλία και τις ναυπηγοκατασκευές, αλλά και με το εμπόριο και τη βιομηχανία, έγιναν οι τεράστιες επενδύσεις, που για δεκαετίες ολόκληρες η Σύρα ήταν το μοναδικό κέντρο ανάπτυξης της τότε Ελλάδας.

Οι ευρωπαϊκοί χάρτες στη θέση της Ελλάδας σημείωναν: Syra! με κόκκινη βούλα. Τα καράβια που έφταναν στη ... Λόντρα ή στην Οντέσσα και τ' άλλα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας αναγραφόταν ως τόπος νηολογίου η ... Syra!

"ΝΕΩΡΙΟΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΕΙΑ ΣΥΡΟΥ"

Τον Απρίλιο του 1861 εγκαινιάστηκε το ατμοκίνητο σιδηρουργείο "... μοναδικόν εν τη Ανατολή καθίδρυμα" που έγινε γνωστό ως "Νεώριον και Μηχανουργεία Σύρου". Το Μηχανουργείο δημιουργήθηκε από τον Σταύρο Μπαρμπέτα (έφθασε στη Σύρο από το Αϊβαλί της Σμύρνης) και αρχιμηχανικός ήταν ο Άγγλος David Smith. Το Νεώριον ανελάμβανε... και σήμερα πάλι αναλαμβάνει επισκευές αλλά και κατασκευές (τότε) καινούργιων πλοίων. Τότε τον 19ο αιώνα ήταν και σχολείο για τα νεαρά Ελληνόπουλα, όσα ήθελαν να ασχοληθούν με την ναυπηγική και τη μηχανολογία γενικότερα. Πολλοί άνθρωποι που έφθαναν στη Σύρο από τη Χίο, μετά την καταστροφή του 1822, από την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τα Ψαρά κ.α. δημιούργησαν και τους Ταρσανάδες και το πρώτο ναυπηγείο, το Νεώριο.

Σπουδαίοι τεχνίτες και ναυπηγοί ήταν: ο Νίκος Παγίδας, ο Χρίστος Κρυστάλλης και αρκετοί άλλοι άξιοι ναυπηγοί.

Στις αρχές του 1859, ο διάσημος Γάλλος μυθιστοριογράφος Αλέξανδρος Δουμάς, ήλθε στην Ερμούπολη και παρήγγειλε στον Συριανό "Ταρσανά" την κατασκευή μιας κομψής και ωραίας ημιολίας (γολέτα) με το όνομα "ΜΟΝΤΕΧΡΗΣΤΟΣ". Ναυπηγός ήταν ο Νίκος Παγίδας.

Βέβαια η κρίση στη ναυτιλία γύρω στο 1933-1934 και η κατοχή που ακολούθησε, έφεραν την παρακμή, την αδρανοποίηση του Νεωρίου, με αποτέλεσμα την κακή οικονομική κατάσταση του νησιού.

Οι αδελφοί Ρεθύμνη, Συριανοί πλοιοκτήτες (καταγωγή από την Κάσσο) είχαν δικό τους το Νεώριο για ένα μεγάλο διάστημα. Αργότερα το Νεώριο πέρασε στους αδελφούς Γουλανδρή. Ήταν τότε μια χρυσή εποχή για τους εργαζομένους. Η ανεργία μηδενίστηκε. Λίγο αργότερα είχε αναλάβει ο Νίκος Ταβουλάρης. Αρχικά πήγαν όλα καλά, αλλά μετά από λίγο διάστημα έφθασε πάλι η απεργία.

Σήμερα, ο νέος ιδιοκτήτης και άριστος άνθρωπος, όπως λέγεται, είναι ο Π. Ξενοκώστας. Ας ελπίσουμε ότι, με τη δική του φροντίδα, θα πάνε όλα καλά και το Νεώριο θα συνεχίσει τη δραστηριότητά του. Αυτή η δραστηριότητα οφείλει και προσφέρει την καλή ζωή σε τόσες οικογένειες, όχι μόνο του νησιού, αλλά και

άλλων περιοχών της Ελλάδας.

Δεν ήταν μόνο η ναυτιλία και η ναυπηγική που γνώρισαν τόσο μεγάλη άνθηση στη Σύρο. Δύο ακόμη τομείς της οικονομικής ζωής, το εμπόριο και η βιομηχανία, βρίσκουν στο νησί πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξή του. Στο εμπόριο και στη βιομηχανία χρωστάει η Σύρος την ευημερία της. Το 1828 – 1829 έρχονται οι πρώτες δραστηριότητες στην Ελλάδα και ... τα πρωτεία έχει η Ερμούπολη, όπου ιδρύονται τα πρώτα βυρσοδεψεία. Ασχολήθηκαν, εκείνη την εποχή με τη βιομηχανία δερμάτων. Μερικά γνωστά ονόματα των ανθρώπων που τα δημιούργησαν είναι, ο Καλουτάς, ο Παπαδάμ, ο Κορνηλάκης κ.α.

Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα τα βυρσοδεψεία της Ερμούπολης έγιναν γνωστά σ' όλο το κόσμο ως τα καλύτερα που υπήρχαν τότε. Υπήρξαν ακόμη βιομηχανίες σιδήρου. Ξεχωριστή ανάπτυξη είχε η αλευρομηχανία. Το σιτάρι ερχόταν από τη Ρωσία και τα εργοστάσια του νησιού μας φρόντιζαν να παράγουν αλεύρι και διάφορα είδη πάστας. Βιομήχανοι ήσαν, ο Βαφιαδάκης, ο Αποστόλου, ο Καλημέρης, ο Ασημομύτης κ.α. Η τοπική εφημερίδα γράφει το 1861 τα ονόματα των βιομηχάνων, που είχαν τα ατμοκίνητα αλευροποιεία και μακαρονοποιεία. Άλλα εργοστάσια, εκείνης της εποχής, ήταν κτενοποιείον, σχινοποιείον κ.α. Ένα εργοστάσιο έφτιαχνε χαρτιά τράπουλας. Ένα άλλο εργοστάσιο κατασκεύαζε... παπιγιόν και ήταν πολλά που τα έκαναν εξαγωγή στο Παρίσι! Ο κλάδος της βιομηχανίας που έφερε την οικονομική ακμή στην Ερμούπολη και άντεξε περίπου 150 χρόνια ήταν τα εργοστάσια: εκκοκκιστήρια*, κλωστήρια, υφαντήρια, και πλεκτήρια. Η Ερμούπολη εθεωρείτο για την Ελλάδα, ότι το Manchester για την Αγγλία. Από το 1862 υπάρχει και εργοστάσιο καθαρισμού βάμβακος και εργαζόταν εκεί 135 άνδρες και γυναίκες. Σύμφωνα με την έρευνα του αείμνηστου Αντώνη Μαρκουλή, που ήταν ο τεχνικός διευθυντής της υφαντουργίας "ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΑΡΜΠΕΤΑΣ Α.Ε.", υπήρξε αίτημα να δημιουργηθεί στη Σύρο κλωστοϋφαντουργική σχολή, διότι τα εργοστάσια ήταν πολλά και ήταν απαραίτητο να υπάρχουν ειδικά εκπαιδευμένοι τεχνικοί, ώστε να φροντίζουν την εργασία των εργατών. Η σχολή δημιουργήθηκε και άρχισε να λειτουργεί από το 1954 και είχε αρκετούς "μαθητές". Ένας από τους καθηγητές του ήταν και ο Αντώνης Μαρκουλής, ο οποίος είχε άριστη γνώση της κλωστοϋφαντουργίας.

ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΥΦΑΝΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ

Τα εργοστάσια δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν από τα χρόνια 1850 – 1860 και δραστηριοποιήθηκαν άριστα όλο τον 19ο αιώνα. Το πρώτο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας στη Σύρο άρχισε το 1832 με κατασκευή μαντιλιών, που άρεσαν πολύ στις γυναίκες και συνέχισε με σχεδιασμένα υφάσματα που άρεσαν πολύ στις ... κυρίες.

Μερικά γνωστά ονόματα σπουδαίων Ελλήνων βιομηχάνων που τίμησαν το νησί με τις δραστηριότητές τους είναι: 1. Λαδόπουλος: Κλωστοϋφαντήριο, 2. Φουστάνος: Κλωστήριο, 3. Ροδόπουλος: Κλωστήριο, 4. Βελισσαρόπουλος: Υφαντήριο – Τυποβαφείο, 5. Δεληγιάννης: Υφαντήριο, 6. Καρέλλας: Τυποβαφείο, 7. Βαρδάκας: Κλωστήριο, 8. Μπαρμπέτας: Υφαντήριο και Κλωστήριο, 9. ΑΚΕΣ:

Κλωστοϋφαντουργία Λειβαδάρας, (Είναι ακόμη και άλλα ονόματα γνωστών βιομηχάνων) όπως: Τζαγκαράκης, Κρυστάλλης, Χατζηλίας, Ζησιμάτος, "TERLANA A.E.", Ν. Ιγνατιάδης κ.α.

Σήμερα βιομηχανία δεν υπάρχει στη Σύρο. Τα 45 εργοστάσια που είχαν δραστηριοποιηθεί τον 19ο αιώνα και μερικά από αυτά έως τον 20ο αιώνα, "έσβησαν", χάθηκαν ως επιχειρήσεις και έμειναν μόνο τα υπέροχα κτίρια που τα στέγαζαν. Μερικά είναι ερείπια, δείγματα μιας άλλης ζωής. Ξεχασμένα. Υπάρχουν μόνο οι μικρές βιοτεχνίες των Συριανών λουκουμιών και της χαλβαδόπιτας, που έως σήμερα είναι περιζήτητα προϊόντα του νησιού. Οι συνταγές τους ήρθαν στη Σύρο μαζί με τις γυναίκες της Σμύρνης και λίγο – λίγο, με το πέρασμα των χρόνων έγιναν τα περίφημα: "Συριανά Λουκούμια".

ΕΜΠΟΡΙΟ

Ανάλογη με τη βιομηχανική κίνηση ήταν και η κίνηση της εμπορικής αγοράς. Μας είναι γνωστό ότι, εκείνη την εποχή, τα καταστήματα της Ερμούπολης ανταγωνίζονταν τα ευρωπαϊκά σε ποικιλία και πολυτέλεια. Πολλά καταστήματα συναγωνίζονταν σε κομψότητα ανάλογα της Γαλλίας. Μια πόλη σαν την Ερμούπολη, με τόσο ζωηρή, εμπορική και βιομηχανική κίνηση, φυσικό ήταν να παίρνει μέρος, όχι μόνο στις ελληνικές, αλλά και στις διεθνείς εκθέσεις. Η πρώτη έγινε στο Λονδίνο το 1851. Στην Ερμούπολη ιδρύθηκε ο πρώτος Εμπορικός "Σύλλογος" Ερμής! (1873). Η Εθνική Τράπεζα θα ιδρύσει το 1845 το πρώτο υποκατάστημά της στην Ερμούπολη.

Σήμερα, χάρις την αγάπη και ιδιαίτερα τη γνώση που απεκόμισαν πολλοί Συριανοί από τους προγόνους τους, η Ερμούπολη εξακολουθεί (αν και όχι όπως πρώτα) να έχει εμπορική δραστηριότητα. Σ' αυτό το βραχώδες νησί, που οι κάτοικοί του το αγάπησαν, το λάτρεψαν και βοήθησαν στην ανάπτυξή του, υπάρχει και σήμερα μια εμπορική δραστηριότητα με προϊόντα ποιότητας!

Ανάλογες με την εμπορική κίνηση είναι και οι προσπάθειες για την καλή οργάνωση του εμπορίου. Το 1835 είχε συσταθεί στη Σύρο, με απόφαση της Νομαρχίας, δεκαμελής επιτροπή για θέματα εμπορίου και... το 1836 ορίζεται η Ερμούπολη μια από τις τρεις πόλεις (Ναύπλιο και Πάτρα), ήταν οι άλλες δύο όπου ιδρύθηκαν για πρώτη φορά: "Εμπορικά Επιμελητήρια" αυτά είχαν γραφεί στο "Χιακόν Αρχείον" από τον Βλαχογιάννη.

ΔΩΡΗΤΕΣ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ

Σημαντική είναι η αναφορά στους δωρητές του νησιού μας. Αν δεν υπήρχαν οι χορηγίες τους, δεν θα υπήρχαν όλα αυτά τα υπέροχα κτίρια που θαυμάζουμε όλοι μας, Συριανοί και επισκέπτες μας. Η ανέγερση του Νοσοκομείου μας έγινε με τη χορηγία οικογένειας Βαρδάκα και Πρώϊου. Φθισιατρείο, η ανέγερση του ναού των Τριών Ιεραρχών, σχολή απόρων παιδών και τόσα άλλα σημαντικά και ωφέλιμα για το νησί.

Ο ναός του Αγίου Δημητρίου ανηγέρθη με μεγάλη χορηγία Γ. Φουστάνου. Η οικογένεια Λαδοπούλου προσέφερε στον Δήμο το σπίτι τους (σημερινό ιστορικό

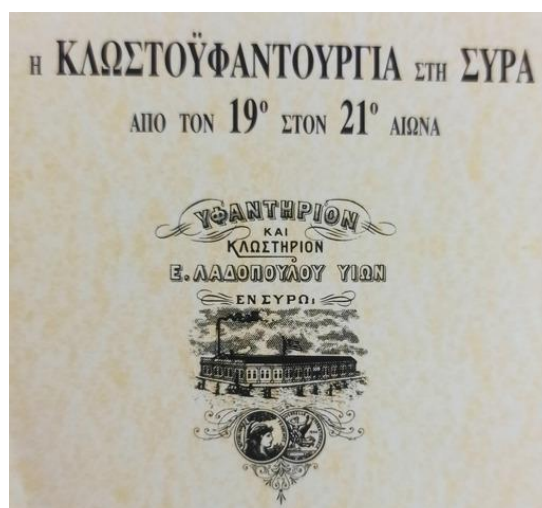
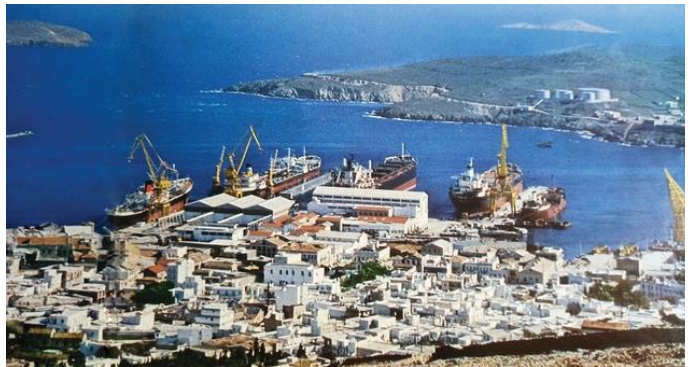
Αρχείο) και τα κτίρια της οδού Σουρή (σε ποσοστά). Το 5ο Δημοτικό Σχολείο ανηγέρθη σε οικόπεδο δωρεάς της Εταιρίας ΑΙΓΑΙΟΝ.

Αναφέρονται και άλλοι χορηγοί στα γραπτά κείμενα με σημαντικές προσφορές. Ο αείμνηστος Γιάννης Βάτης και η σύζυγός του Ελένη με δικά τους χρήματα ίδρυσαν το υπέροχο Μουσείο (Αντιγράφων) Κυκλαδικής Τέχνης, και βοήθησαν και άλλες δραστηριότητες του Δήμου.

**εκκοκιστήριο: μηχανήμα εργοστασίου που βγάζει τους κόκκους.*

-ωδίνουσα: ωδίνω = στενάζω – πονώ.

-φιλεργία: αγάπη για την εργασία.

Μνήμη, φιλότιμο και ευγνωμοσύνη

Κείμενο: Μερόπης Ν. Σπυροπούλου

*«Να μην κυνηγάς κανέναν.
Να μην παρακαλās κανέναν.
Να τους αφήνεις να έχουν φιλότιμο.
Εσύ έδωσες ό,τι ήτανε να δώσεις.
Επιλογή τους το πώς θα το χειριστούν».*

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

*«Όταν μας γίνεται μια ευεργεσία
πρέπει να την χαράζουμε στην πέτρα.
Όταν εμείς κάνουμε μια ευεργεσία
πρέπει μόνο στο χιόνι να την γράφουμε.*

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Πριν από χρόνια, σ' ένα φιλικό δείπνο, συνδαιτυμόνας μας ήταν και ένας γεραρός, ιδιαιτέρως σεβαστός και πολυτιμημένος Έλληνας, στον οποίο και προσφάτως απονεμήθηκε ο βαθμός του Υποστρατήγου επί τιμή. Ήταν ο αείμνηστος Ιάκωβος Τσουνής, ο οποίος συμπεριλαμβάνεται στους μεγάλους εθνικούς ευεργέτες διότι, εκτός πολλών άλλων προσφορών στο έθνος, στην δημόσια διαθήκη του, κληροδότησε το σύνολο της μεγάλης περιουσίας του στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας. Εκείνο το βράδυ, τον ακούσαμε να εκφράζει μια αξιοθαύμαστη άποψη. Είπε ότι, μέσα στον αστείρευτο θησαυρό της υπέροχης γλώσσας μας, υπάρχουν τρεις εμβληματικές λέξεις, των οποίων η συνδυαστική συνύπαρξη της ενσυνείδητης έννοιάς τους, μοιάζει ότι δομεί όλα εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν και χαρακτηρίζουν μια θετική ανθρώπινη συμπεριφορά, έναν ποιοτικό κοινωνικό πολιτισμό κι ένα γενικό αξιακό φρόνημα. Αντιθέτως, τόνισε, η απουσία από την ζωή μας μιας εκ των τριών αυτών εννοιών, αφήνει ένα δυσαναπλήρωτο κενό και μια σύστοιχη «ηθική φτώχεια».

Στην ερώτηση που, όπως ήταν φυσικό, έσπευσαν να του θέσουν οι ομοτράπεζοί του για το ποιές λέξεις εννοούσε, η απάντηση ήρθε άμεση και ξεκάθαρη: *«Είναι η μνήμη, το φιλότιμο και η ευγνωμοσύνη».*

Ακολούθησε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση κατά την οποία ακούστηκαν πολλές απόψεις, διατυπώθηκαν απορίες, έγιναν προσπάθειες ορισμών και προσδιορισμών, αναλύθηκαν αρκετά από τα χαρακτηριστικά που συγκροτούν την σημασία της κάθε λέξης, με επισήμανση των αντίστοιχων πολλαπλών προεκτάσεων και εφαρμογών τους.

Τέλος – παρά τις κάποιες διαφοροποιήσεις που υπήρξαν – η γνώμη του σοφού γέροντα, όχι μόνο έγινε πλήρως αποδεκτή εκείνο το βράδυ, αλλά έδωσε και το έναυσμα για πολλές άλλες παρόμοιες μεταγενέστερες συζητήσεις, σε διάφορες, πιο μεμονωμένες, συναντήσεις μελών εκείνης της ωραίας πνευματικής συντροφιάς. Πάντα, με αντίστοιχους προβληματισμούς και αναστοχασμούς, αλλά και με πολύτιμα καταληκτικά μηνύματα και συμπεράσματα, που δικαίωναν πλήρως τις απόψεις του «πρώτου διδάξαντος».

Στο πρόσφατο δύσκολο διάστημα της πανδημίας που περάσαμε, με πολλές μέρες απομόνωσης και πολλές ώρες περισυλλογής, θυμήθηκα αυτές τις συζητήσεις και τις σχετικές επισημάνσεις, για να διαπιστώσω ξανά πόσο διαχρονικά επίκαιρες παραμένουν. Γι' αυτό και προσπάθησα να καταγράψω, συνοπτικά, μερικές από αυτές.

Η «μ ν ή μ η», λένε τα λεξικά, *«είναι η ικανότητα του νου να συγκρατεί γεγονότα, παραστάσεις, προηγούμενες εμπειρίες κ.λπ. και να τα ανακαλεί με το κατάλληλο ερέθισμα»*. Η μνήμη έχει την δύναμη να αντιστέκεται στον χρόνο και διακρίνεται σε *ατομική* και *συλλογική*.

Η «ατομική» μνήμη οριοθετείται από την ικανότητα που έχει ο κάθε ξεχωριστός ανθρώπινος νους να *«συγκρατεί και να ανακαλεί»*. Υπάρχει, όμως, και η «συλλογική μνήμη» των ανθρώπινων ομάδων. Αυτή εκφράζεται στην «κοινωνική» και στην «εθνική» μνήμη ενός λαού, που καταγράφεται και ως Ιστορία. Αυτή, η Ιστορία, εκτός από την περιγραφή και ερμηνεία των γεγονότων από τους επιστήμονες ιστορικούς, γράφεται και από τους ανθρώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών – πεζογράφους, ποιητές, ζωγράφους, μουσικούς – όπως και από τον απλό λαό, με τα δημοτικά τραγούδια. Η μνήμη που στοιχειοθετεί αυτήν την Ιστορία, θερμαίνεται και συντηρείται στην χόβολη της εθνικής συνείδησης.

Έχει, πάντως, παρατηρηθεί ότι, και οι δύο αυτές μορφές της μνήμης, η ατομική και η συλλογική, έχουν δύο κοινά χαρακτηριστικά:

Α) Μπορεί να είναι *«επιλεκτικές»*. Έχουν την δυνατότητα να συγκρατούν, αλλά και να *ανακαλούν* – κατά το εκάστοτε δοκούν, ή επηρεαζόμενες από στοιχεία που εμμέσως προέρχονται και είναι συνυφασμένα με το *«φιλότιμο»* – ορισμένα μόνο από τα προηγηθέντα γεγονότα κ.λπ.

Μπορεί, δηλαδή, κάποτε να επιλέγονται ή να φωτίζονται περισσότερο, μόνο όσα εξυπηρετούν τον *εγωισμό* μας, ή διάφορες σκοπιμότητες και επιδιώξεις μας, και να διαγράφονται κάποιες ασύμφορες καταστάσεις, λάθη και παραλείψεις, που θα αποτελούσαν, ίσως, και διδάγματα.

Β) Είναι *συνυφασμένες με* ό,τι χαρακτηρίζουμε γενικότερα ως «ταυτότητα». Επομένως, η απώλεια μέρους ή όλης της *ατομικής* μνήμης έχει ως κατάληξη να χάσει το άτομο την γνώση και την επίγνωση εκείνων των στοιχείων που απαρτίζουν την ταυτότητά του (η γνωστή κατάσταση που χαρακτηρίζεται ως Άνοια).

Παρόμοιο και αντίστοιχο είναι και το αποτέλεσμα της απώλειας της *συλλογικής* μνήμης. Στις κοινωνίες, επιφέρει αποπροσανατολισμό και σύγχυση. Στα έθνη, καταλήγει σε ουσιαστική και, συχνά, αμετάκλητη απώλεια της *εθνικής ταυτότητας*.

Για την λέξη *φιλότης*, είναι ανεξάντλητα αυτά που μπορούν να λεχθούν. Αυτή η λέξη, που υπάρχει μόνο στην γλώσσα μας και της οποίας η ετυμολογία παραπέμπει στην *«αγάπη της τιμής»* (όχι των... τιμών), σημαίνει, όπως – συνοπτικά – αναφέρεται στα λεξικά: την *«έντονη συναίσθηση της προσωπικής τιμής και της αξιοπρέπειας, που εκδηλώνεται κυρίως με την επιθυμία κάποιου να κερδίζει την εκτίμηση των άλλων, με την ευαισθησία του, με την προθυμία του στην ευσυνείδητη εκτέλεση του καθήκοντος, με την ανωτερότητα και την ευγένεια της ψυχής του, με την γενναιοδωρία του...»* και πολλά άλλα.

Μέσα σε όλες τις επεξηγήσεις του λήμματος, υπάρχουν τόσες άλλες, σημαντικές σε νόημα, λέξεις – όπως π.χ. *τιμή, αξιοπρέπεια, εκτίμηση, ευαισθησία, προθυμία, ευσυνειδησία, καθήκον, ευγένεια, γενναιοδωρία* – των οποίων η αναφορά και μόνο, ή η ανάκληση των αντίθετων εννοιών τους, μας αποκαλύπτει τον τεράστιο ηθικό πλούτο που εμπεριέχεται σ' αυτήν την μοναδική λέξη. Κι αναλογίζομαι, συνειρμικά, πόσο φιλότιμο και πόση μύχια ευαισθησία κρύβουν οι στίχοι του μεγάλου μας ποιητή, Νικηφόρου Βρεττάκου:

*«Όσο κι αν ήτανε τα χέρια μου καθαρά
τα ξανάπλυνα σήμερα στου Τρίποδα την πηγή
να γίνουν καθαρότερα
επειδή θα πιάσουν έπειτα ένα λουλούδι».*

Και καταλήγουμε στην ευγνωμοσύνη, την *«αναγνώριση της ευεργεσίας και την έκφραση ευχαριστίας γι' αυτήν»*. Αυτήν, που έχει άμεση σχέση και με την *μνήμη* και με το *φιλότιμο*, διότι, όπως έχει λεχθεί, *«είναι η μνήμη της καρδιάς»*. Αυτήν που – όπως έχει πει ένας ανώνυμος σοφός – *«εκδηλώνεται και εκφράζεται με την αθωότητα και τον αυθορμητισμό της ουράς του πιστού σκύλου»*. Αυτήν που, όμως, όχι μόνο λείπει συχνά από την καθημερινή μας ζωή, αλλά μπορεί και να αντικαθίσταται από εντελώς αρνητικά συναισθήματα και συμπεριφορές του ευεργετηθέντος προς τον ευεργέτη του. Σε τέτοιο μάλιστα βαθμό που – κατά τον τίτλο ενός σχετικού, πολύ γνωστού άρθρου του αείμνηστου, Γεωργίου Π. Δράκου – υπάρχει και διαπιστώνεται *«Η ηδονή της αχαριστίας»*.

Να, λοιπόν, γιατί και πώς, η σύνδεση αυτών των τριών λέξεων-εννοιών – ως απόσταγμα σοφίας ενός τιμημένου Έλληνα – καταλήγουν να αλληλοπερι-χωρούνται και να αλληλοσυμπληρώνονται ή, δυστυχώς, και να αλληλο-αναιρούνται, μέσα στο πνεύμα και την συνείδηση του κάθε ανθρώπου, του τελειότερου δημιουργήματος του Θεού.

Αυτές, αποτελούν τις καίριες συνιστώσες μιας μοναδικής ποιοτικής ιδιότητας του ανθρώπου, την οποία έχει περιγράψει, πολύ εύστοχα, ο αείμνηστος κορυφαίος δοκιμιογράφος, Κώστας Τσιρόπουλος, ονομάζοντας την *«Ανθρωποσύνη»*.

Ιάκωβος Τσουνής, Εθνικός Ευεργέτης

Το Σάββατο 10 Απριλίου 2021 απεβίωσε σε ηλικία 97 ετών ο εφοπλιστής Ιάκωβος Τσουνής, ένας μεγάλος ευεργέτης της πατρίδας μας. Πόσοι, όμως, τον γνωρίζουν; Πολλοί λίγοι, και ακόμα λιγότεροι, πριν παρασημοφορηθεί από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας Αικατερίνη Σακελλαροπούλου. Ο ίδιος εξιστόρησε τη ζωή του στη δημοσιογράφο Ελένη Βαρβιτσιώτη (εφημερίδα *Καθημερινή*, 28/02/2021).

Ήταν το δέκατο τρίτο παιδί της οικογένειας ενός δασάρχη στην Εγγλυκάδα της Πάτρας. Στον πόλεμο του 1940, σε ηλικία δεκαέξι ετών, ζητάει από τον Διοικητή του 12^{ου} Συντάγματος Πατρών να τον δεχθεί ως εθελοντή στο στράτευμα. Σύντομα, βρίσκεται στα Γιάννενα και στο Καλπάκι. Ο πατέρας του τού γράφει: «*Η θα έρθεις νικητής ή θα πεθάνεις*». Με τη λήξη του πολέμου επιστρέφει «*ζωντανός νεκρός*». Οι κακουχίες είχαν μετατρέψει τον έφηβο των εβδομήντα κιλών σ' ένα σκελετό είκοσι εννέα κιλών. Μετά την ανάρρωσή του, το 1949, έρχεται στην Αθήνα και αποκτά άδεια βοηθού εκτελωνιστή στον Πειραιά. Ασχολείται με τη ναυτιλία και την τροφοδότηση караβιών. Με τις γνωριμίες του με τους εφοπλιστές και μ' ένα κεφάλαιο που είχε συγκεντρώσει, αγοράζει το πρώτο μικρό πλοίο. Στη συνέχεια, αγοράζει και μεγάλα καράβια. Σε λιγότερα από δέκα χρόνια, ο Ιάκωβος Τσουνής είχε έναν στόλο δεκατριών πλοίων και ένα τάνκερ.

Ο πατέρας του τού είχε πει: «Να μην ξεχάσεις την προέλευσή σου και να θυμάσαι ότι τα λεφτά που έχεις, δεν είναι δικά σου. Είναι γι' αυτούς που δεν έχουν μία ασπρίνη ή ένα ποτήρι νερό. Να τους βοηθάς αθορύβως και να μην περιμένεις ευχαριστίες, αν θες να είσαι χαρούμενος».

Από την αρχή, λοιπόν, της σταδιοδρομίας του ξεκινά τη φιλανθρωπική του δράση. Δωρίζει 200.000 δολάρια για την Ίδρυση του Λυρείου Ιδρύματος, ενώ αρνείται να το ονομάσουν και *Τσουνείο Ίδρυμα*. Σε επιστολή ευχαριστίας ο καπετάν Μάρκος Λύρης τού έγραφε: «*Μας εξήγησες ότι τα χρήματα που θα αποκτήσεις, θα τα διαθέσεις για τον ανθρώπινο πόνο δίχως κοινωνικές προβολές, αλλά αθόρυβα και σεμνά, όπως είπε ο Χριστός*».

«*Και οι δωρεές χωρίς προσωπική προβολή συνεχίζονται*», γράφει η δημοσιογράφος. Δωρεές σε άπορους, σε Εκκλησίες, σε νοσηλευτικά ιδρύματα, είναι αμέτρητες. Στο Καστελλόριζο χρηματοδοτεί την ίδρυση ραδιοφωνικού σταθμού. Δημιουργεί Μουσείο στο Αίγιο με εθνικά και εκκλησιαστικά κειμήλια. Μεγάλη είναι η προσφορά του Ιακώβου Τσουνή στις Ένοπλες Δυνάμεις. Πάνω από 23 εκατομμύρια ευρώ έχει δωρίσει, καθώς και 60 αποβατικά σκάφη. Το αποκορύφωμα της αγάπης του προς την πατρίδα μας υπήρξε το γεγονός ότι με δημόσια διαθήκη κληροδότησε το σύνολο της ακίνητης περιουσίας του στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας.

Παρά το ότι δεν επεδίωξε ποτέ στη ζωή του τιμές και επαίνους, παρασημοφορήθηκε την 24^η Φεβρουαρίου 2021 από την Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Αικατερίνη Σακελλαροπούλου, με τον Μεγαλόσταυρο του Τάγματος της Τιμής. Από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο έλαβε τον τίτλο του Μεγάλου Άρχοντος του Οικουμενικού Πατριαρχείου και Πρεσβυγενών Πατριαρχείων. Ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας του απένειμε τον βαθμό του Υποστράτηγου επί τιμή. Και αρκετές άλλες τιμές τού έχουν δοθεί.

Η δημοσιογράφος συνεχίζει στο άρθρο της: *«Όταν τον ρωτάω γιατί πιστεύει τόσο πολύ στην αξία των Ενόπλων Δυνάμεων, εκείνος τονίζει πώς γι' αυτόν είναι «η ψυχή του έθνους». Δεν είναι το πρώτιστο και το έσχατο το χρήμα. Αλλά είναι η πατρίδα. Δίχως την πατρίδα τί να κάνεις τη δόξα ή τις χαρές; Όλα χάνουν την αξία τους».*

Ο ίδιος ο Ιάκωβος Τσουνής, *«ο νεότερος βετεράνος του αντιναζιστικού πολέμου»*, όπως τον χαρακτήρισαν, υπογραμμίζει: *«Ο πιο σπουδαίος για μένα είναι ο πατριώτης. Όχι εκείνος που έχει λεφτά και τιμητικές διακρίσεις, αλλά αυτός που πραγματικά αγαπάει την πατρίδα του».*

Η δημοσιογράφος το επιβεβαιώνει: *«Ο Ιάκωβος Τσουνής έδειξε την αγάπη αυτή και με το παραπάνω».*

Γ. Δ. Κούβελας

Αναδημοσίευση από το Περιοδικό «Σύνδεσμος» της Χριστιανικής Στέγης
Καλαμάτας,

Ιούνιος – Ιούλιος 2021, τεύχος 560

Ένα ιστορικό gala όπερας στο θέατρο Απόλλων

Κείμενο και φωτογραφίες κ. Χρήστου Θανόπουλου

Στις 11 Νοεμβρίου 2021 πραγματοποιήθηκε gala όπερας στο θέατρο Απόλλων, από αριστούχους τραγουδιστές της Ακαδημίας της Σκάλας του Μιλάνου. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε χάρις στις συντονισμένες ενέργειες της Αντιδημάρχου Πολιτισμού κ. Αλίκης Λεονταρίτη, του δημάρχου κ. Νίκου Λειβαδάρα και με χορηγία του Π.Ν.Α.. Η σημαντική πολιτιστική συμφωνία επιτεύχθηκε από το Τμήμα Πολιτισμού του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης, σε συνεργασία με την Περιφέρεια Ν. Αιγαίου, την ιταλική Πρεσβεία και το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών.

Τραγούδησαν οι σολίστ της Ακαδημίας Σκάλας Μιλάνου Noemi Muschetti (υψίφωνος), Paul Grant (βαρύτονος), Paolo Antonio Nevi (τενόρος), με τη συνοδεία πιάνου από τον Αθανάσιο Παπαϊσίου (Μέγαρο Μουσικής, Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης). Οι τυχεροί που μπόρεσαν να προμηθευτούν τις δωρεάν προσκλήσεις, απόλαυσαν ένα ποτ πουρί από όπερες Donizetti, Rossini, Verdi, Gounod, Puccini, Bizet, Cimarosa. Οι υπόλοιποι χάρηκαν την εκδήλωση μέσω «Διαύλου» σε live streaming.

Το θέατρο Απόλλων (1862–1864), έργο του Ιταλού αρχιτέκτονα Pietro Sampro, με επιρροές από 4 ιταλικά θέατρα, εγκαινίασε τις παραστάσεις του στις 20 Απριλίου 1864, με ιταλικό θίασο της Σκάλας του Μιλάνου που παρουσίασε την όπερα Rigoletto του Verdi και παράλληλες παραστάσεις Favorita (Donizetti), Traviata, Ballo in Maschera (Verdi). Ύστερα από 157 χρόνια, στα πλαίσια των εορτασμών της διακοσιοστής επετείου από την Εθνική Παλιγγενεσία του 1821, Ιταλοί καλλιτέχνες από τη περίφημη Σκάλα του Μιλάνου τραγούδησαν ξανά στο θέατρο Απόλλων.

Το παλαιό θέατρο του Μιλάνου (Teatro Regio Ducále) κήκε (1776) και στη θέση του, η Αυτοκράτειρα της Αυστροουγγαρίας Μαρία – Θηρεσία, έδωσε εντολή να κτιστεί η Σκάλα του Μιλάνου (Teatro alla Scala), ένα από τα διασημότερα θέατρα όπερας του κόσμου στην Piazza della Scala. Τα σχέδια εκπόνησε ο διάσημος αρχιτέκτονας Τζιουζέπε Πιερμαρίνι και τα εγκαίνια έγιναν την 3^η Αυγούστου 1778, πρώτη παράσταση ήταν η όπερα L' Europa riconosciuta του

Αντόνιο Σαλιέρι. Το 1943 βομβαρδίστηκε το θέατρο. Ακολούθησε εκτεταμένη ανακαίνιση και τοποθετήθηκε βενετσιάνικος πολυέλαιος με 400 λαμπτήρες (1946). Η τελευταία ανακαίνιση έλαβε χώρα την περίοδο 2002–2004.

Η Ακαδημία της Σκάλας Μιλάνου (Teatro alla Scala di Milano), ιδρύθηκε το 1991 υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση της Leyla Genser. Φέρει την κληρονομιά της Σχολής Cadetti della Scala, η οποία είχε ιδρυθεί το 1950 από τον Arturo Toscanini. Η προετοιμασία των νέων τραγουδιστών όπερας γίνεται σε ένα διετές πρόγραμμα και ακολουθούν παραστάσεις στη Σκάλα του Μιλάνου και στο εξωτερικό.

Ήταν μια μαγική βραδιά για όσους παρακολούθησαν το gala όπερας στο θέατρο Απόλλων, μια ιστορική παράσταση, που ελπίζουμε να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο από εδώ και πέρα και να υπάρξουν περισσότερες ευκαιρίες στενότερης συνεργασίας των δύο ιστορικών θεάτρων.

Βιβλιογραφία

- Αγριαντώνη Χριστίνα, Φενερλή Αγγελική, Ερμούπολη – Σύρος, Ιστορικό Οδοιπορικό, ΔΕΑΕ, Εκδόσεις Ολκός, Αθήνα 2000.
- <https://www.logotipos.gr/erchetai-i-akadimia-tis-skalas-tou-milanou-sti-syro>
- <https://www.koinignomi.gr/news/politismos/2021/11/05/koryfaia-politistiki-synantisi>
- <https://www.cyclades24gr/2021/11/i-akadimia-tis-skalas-tou-milanou-157-chronia-meta-sto-theatro-apollon/>

Χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις στη Σύρο

Την 4^η Δεκεμβρίου 2021 φωταγωγήθηκε το χριστουγεννιάτικο δέντρο στην πλατεία Μιαούλη και έψαλλε τα Κάλαντα η Παιδική και Νεανική Χορωδία της Ορχήστρας Κυκλάδων. Έπαιξαν οι μουσικοί: Ν. Απέργης, Α. Κονσολάκης, Ν. Ρούσσος. Διδασκαλία χορωδίας Ρ. Βέργου, Β. Γλύκα, Ε. Γούναρη. Πλάνα Γ. Ρώσσος, Μ. Τράκας. Υπέροχη η σκηνοθεσία και τα εναέρια πλάνα του Βίντεο. Ευελπιστούμε ότι το Χριστουγεννιάτικο Βίντεο της Ερμούπολης θα είναι το δημοφιλέστερο χριστουγεννιάτικο βίντεο της Ελλάδος, όπως και την προηγούμενη χρονιά. Συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές!

Ακολούθησαν πολύ ενδιαφέρουσες χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης ή διαδικτυακά, όπως Θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, stand up comedy, σινεμά, bazaar. Κορυφαία εκδήλωση η έκθεση στη Δημοτική Πινακοθήκη Κυκλάδων «Το Χρηματοκιβώτιο. Από την ιστορία μιας οικογένειας, στην ιστορία μιας εποχής». Η έκθεση είχε παρουσιαστεί πάλι το 2018 στην Αίθουσα Τέχνης Γ. & Ε. Βάτη και είχε καταπλήξει με τον πλούτο και την πληρότητά της.

Συγχαρητήρια στο Τμήμα Πολιτισμού του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης για τη διοργάνωση των Χριστουγεννιάτικων εκδηλώσεων και ιδιαιτέρως για την ιδέα να επαναληφθεί η πολύ δημοφιλής και αξιόλογη έκθεση «Το Χρηματοκιβώτιο».

Ξενάγηση στην έκθεση «ΚΑΛΛΟΣ

Η Υπέρτατη Ομορφιά», στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Την Παρασκευή 5 Νοεμβρίου 2021 μια ομάδα 10 μελών του Συνδέσμου Συριανών ξεναγήθηκε στην έκθεση «ΚΑΛΛΟΣ – Η Υπέρτατη Ομορφιά» του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης (Μ.Κ.Τ.).

Ξεναγός μας, στον συναρπαστικό κόσμο της αρχαίας ελληνικής τέχνης, ήταν η αρχαιολόγος κ. Μεταξία Ρούτση, η οποία το 2002 συμμετείχε στις ανασκαφές του ενός από τα δύο νεκροταφεία της Χαλανδριανής και είχε εντοπίσει το τηγανοειδές σκεύος που κοσμεί μια από τις προθήκες του Αρχαιολογικού Μουσείου της Ερμούπολης, στο Δημαρχιακό Μέγαρο! Η πραγματικά μοναδική έκθεση, βρίθει αρχαιολογικών θησαυρών (300 αντικείμενα 7^{ου} – 1^{ου} αιώνα π.Χ., από 52 μουσεία της Ελλάδος και της Ιταλίας), όταν οι συνήθεις εκθέσεις έχουν το πολύ 150 εκθέματα. Η έκθεση, ιδέα της Προέδρου και Διευθύνουσας Συμβούλου του Μ.Κ.Τ. κ. Σάντρας Μαρινοπούλου, δημιουργήθηκε από τον πρώην Διευθυντή του Μ.Κ.Τ. και νυν Γενικό Διευθυντή του Μουσείου Ακροπόλεως Καθηγητή κ. Νικόλαο Σταμπολίδη, με επιμελητές τον ίδιο και τον επιμελητή Αρχαιοτήτων Δρ. Ιωάννη Φάππα, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και τη γενναιόδωρη υποστήριξη της L'Oréal.

Τα εκθέματα προέρχονται από Μουσεία, Συλλογές, Εφορείες Αρχαιοτήτων από όλη την Ελλάδα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ρόδο, Θάσο κ.α.), από την Ιταλία (Φλωρεντία, Νάπολη, Ρώμη, Μπολόνια, Βενετία, Συρακούσες, Κατάνια, Όστια) και το Βατικανό. Τα περισσότερα δεν έχουν παρουσιαστεί εκτός των μουσείων προέλευσής τους. Συγκεντρώθηκαν στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης για να σκιαγραφήσουν το ιδεώδες του Κάλλους. Η αρχαία ελληνική λέξη «κάλλος» σημαίνει «ομορφιά».

Το κάλλος αποτυπώνεται στην έκθεση από μια τεράστια ποικιλία αρχαιοτήτων, όπως: αγάλματα, αγγεία, κάτοπτρα, κοσμήματα, χρηστικά είδη καλλωπισμού, εργαλεία κόμμωσης, από την αρχαϊκή, κλασική, ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή. Η έκθεση αποτελείται από 10 ενότητες.

Πρώτη ενότητα είναι: «**Το Αρχαϊκό και Κλασικό Κάλλος**». Η ομορφιά στον υπέρτατο βαθμό είναι ένα ιδεώδες που απασχόλησε την αρχαία ελληνική σκέψη και εκφράστηκε μέσω των επικών ποιητών (7^{ος} -6^{ος} αιώνας π.Χ.) και των φιλοσόφων (5^{ος} -4^{ος} αιώνας π.Χ.), ως συνδυασμός της ελκυστικής φυσικής εμφάνισης και των αρετών της ψυχής.

Διάφορες πτυχές της έννοιας του «κάλλους» δίνουν: η Αφροδίτη (θεά του γυναικείου κάλλους και του έρωτα) και ο Απόλλων (θεός του ανδρικού κάλλους, του φωτός και της μαντικής), η ποιήτρια Σαπφώ, 7^{ος} -6^{ος} αιώνας π.Χ., (από τους πρώτους υμνητές του κάλλους), η Πηνελόπη μπροστά στον αργαλειό της, (αιώνιο σύμβολο ηθικού κάλλους), ο Ηρακλής και το Γήρας (η ακμή και η παρακμή του κάλλους). Εκπληκτικό το γλυπτό της Αφροδίτης απολουομένης από τη Ρόδο (1^{ος} αιώνας π.Χ.)

Πινακίδες Γραμμικής Β περιγράφουν σκευάσματα ομορφιάς και υγείας. Χαρακτηριστικό το λευκό γυναικείο πρόσωπο (λευκή μάσκα) του 13^{ου} αιώνα π.Χ. Μια σειρά γλυπτών της αρχαϊκής και κλασικής περιόδου αποδίδουν την ανθρώπινη μορφή και το ήθος της. Ξεχωρίζει η Κόρη της Ακροπόλεως («Χιώτισσα») και η προτομή γυναίκας από ταφικό μνημείο της Ρόδου.

Στην ενότητα **«Καλλωπισμός»** παρατίθεται μια μοναδική σειρά αντικειμένων καθημερινής χρήσης. Ο Όμηρος περιγράφει στην Ιλιάδα τα στάδια καλλωπισμού της Ήρας. Μετά το λουτρό γίνεται χρήση αρωμάτων και αρωματικών αλοιφών. Ακολουθεί η περιποίηση του προσώπου, του σώματος και της κόμμης (κόμμωση), η ένδυση και ο στολισμός. Το νερό είναι βασικό αγαθό. Σε μελανόμορφη υδρία (530 – 525 π.Χ.) απεικονίζονται 5 γυναίκες σε κρήνη. Υπάρχει αγγείο με σκηνή μυροπωλείου (ζωγράφου Πλουσίου, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Φλωρεντίας). Πολύ εντυπωσιακά τα αρωματοδοχεία σε όλα τα σχήματα και υλικά (γυάλινο, πήλινο, αλαβάστρινο, χάλκινο, πήλινο αμυγδαλόσχημο, σε σχήμα ποδιού, μπότας, αχιβάδας, από φυσητό γυαλί, σφαιρικός αρύβαλλος από φαγεντιανή κ.α.). Εκτίθεται σπάνια παλαιά έκδοση, «Άπαντα του Θεόφραστου» (372-287 π.Χ.), έκδοση Άλδου Μανούτιου, Βενετία, για την παρασκευή και χρήση των αρωμάτων στην αρχαιότητα. Είναι ένας από τους 900 τόμους αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, που έφεραν οι Πόντιοι πρόσφυγες στην Ελλάδα. Παρουσιάζονται επίσης χρυσά κοσμήματα, πυξίδες (κοσμηματοθήκες) διάφορων ειδών, κάτοπτρα (ξύλινη θήκη κατόπτρου που βρέθηκε στον υδροβιότοπο της Βραυρώνας και το ξύλο έχει μετατραπεί σε φελλό). Χαρακτηριστική η άσπρη πούδρα προσώπου που μπαίνει σε μολύβδινη θήκη. Χρησιμοποιήθηκε ο κινναβαρίτης για βαφή του προσώπου. Παρατίθενται διάφορα είδη κομμώσεων.

Από την Αφροδίτη της Κνίδου του Πραξιτέλη προήλθε η «κνιδιακή» κόμμωση (μαζεμένα μαλλιά με κότσο πίσω). Η κόμμωση «λαμπηδόν» θυμίζει αναμμένη λαμπάδα (κότσος ψηλά και κρέμονται αφέλειες). Το επίνητρο είναι ένα εργαλείο κεραμικό που στήριζαν οι γυναίκες στον μηρό για το ξάσιμο του μαλλιού, πριν μπει στη ρόκα.

Το **«Κάλλος θνητών»** συναντάται σε κάθε ηλικία. Πασίγνωστοι για την ομορφιά τους από την αρχαιότητα οι μυθικοί Άδωνις, Ωραία Ελένη, αλλά και ο Μέγας Αλέξανδρος (σε πρωτότυπο πορτραίτο του Λεωχάρους αφιερωμένο στην Ακρόπολη, μετά τη μάχη της Χαιρώνειας το 338 π.Χ.) και πλήθος ανώνυμων θνητών.

«Καλοί και Καλές» είναι έπαινοι που εξυμνούν το ανδρικό κάλλος (αθλητών, πολεμιστών) και το γυναικείο κάλλος (εταίρων, γυναικών του σπιτιού), μέσα από επιγραφές σε αγγεία, λίθινα αρχιτεκτονικά μέλη, κ.α.)

Στην ενότητα **«Αθλητικό κάλλος»** παρουσιάζονται κεφαλές στεφανωμένων αθλητών, παραστάσεις γυμνασίου (από αρχαϊκή βάση Κούρου), χάλκινο αγαλμάτιο αθλήτριας από τη Δωδώνη, αθλητικά σύνεργα όπως οι στλεγγίδες και οι αρύβαλλοι με αρωματικά έλαια. Εξυμνείται η σωματική δύναμη και το ψυχικό σθένος, που οδηγούν στην ευγενή άμιλλα και τα θαυμαστά επιτεύγματα του αθλητή στο στίβο.

Στο **«Ηρωικό κάλλος»** προβάλλεται ο ηρωισμός και η αυτοθυσία, σε καιρό πολέμου ή ειρήνης, για το κοινό καλό, σε συνδυασμό με την ομορφιά. Ο Ηρακλής, ο Αχιλλέας (σε παράσταση ερυθρόμορφου αμφορέα, 400-375 π.Χ. Μουσεία Βατικανού), ο Μελέαγρος, η περίφημη-πανέμορφη κυνηγός Αταλάντη, οι πολεμίστριες Αμαζόνες, αλλά και οπλίτες.

«Ωραίοι άωροι». Ωραίοι είναι οι νέοι που είναι καλοί στην εποχή τους (ώρα), δηλαδή βρίσκονται στην ώρα τους, στο αποκορύφωμα της νεότητάς τους. Άωροι είναι αυτοί που η μοίρα τους πήρε πριν φτάσουν στο σημείο αυτό της ζωής τους. Αντιπαρατίθενται η αρχαϊκή επιτύμβια στήλη ενός νέου από το Ακραιφνιο Βοιωτίας και η κλασική επιτύμβια στήλη νέας από την Καλλικράτεια Χαλκιδικής.

«Καλλιστεία Θεοτήτων». Στο διαγωνισμό ομορφιάς μεταξύ Αφροδίτης, Αθηνάς, Ήρας με κριτή τον πρίγκιπα της Τροίας Πάρι, το μήλο-έπαθλο δίδεται «τῇ καλλίστῃ», δηλαδή στην ομορφότερη που είναι η Αφροδίτη, μαζί με την υπόσχεση να χαρίσει στον Πάρι την ωραιότερη θνητή, δηλαδή τη βασίλισσα της Σπάρτης Ωραία Ελένη. Οι υπέροχες προτομές της Ήρας και της Αφροδίτης προέρχονται από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, ενώ το ρωμαϊκό αντίγραφο της Αθηνάς Λημνίας προέρχεται από το Αρχαιολογικό Μουσείο της Μπολόνια.

«Αρπαγές κάλλους και συνευρέσεις». Η ομορφιά ωραίων ανθρώπων σαγηνεύει θεούς και ήρωες και τους ωθεί να τους καταδιώξουν για να συνευρεθούν μαζί τους ή να τους έχουν για πάντα μαζί τους. Τέτοιες περιπτώσεις περιγράφουν οι μύθοι Δία-Γανυμήδη, Δία (μεταμορφωμένου σε κύκνο)-Λήδας και Θησέα-Αντιόπης. Το γλυπτό στην τελευταία περίπτωση προέρχεται από το δυτικό αέτωμα του Δαφνηφόρου Απόλλωνα στην Ερέτρια και περιγράφει την αρπαγή της βασίλισσας των Αμαζόνων Αντιόπης από το βασιλιά της Αθήνας Θησέα, που

είχε εκστρατεύσει στη Θεμίσκυρα της Θράκης. Πιθανώς έργο του Αθηναίου γλύπτη Αντήνορα, β' μισό του 6^{ου} αιώνα π.Χ.

«**Θεϊκό κάλλος**». Η ομορφιά είναι θεϊκής προέλευσης. Κάθε θεός έχει το δικό του χαρακτηριστικό γνώρισμα και έτσι αποδίδεται στα έργα των καλλιτεχνών της αρχαιότητας. Ο Δίας έχει μεγαλοπρέπεια, η Ήρα σοβαρότητα, η Αφροδίτη ομορφιά, η Αθηνά σοφία και σοβαρότητα, ο Άρης τη δύναμη, ο Ποσειδώνας τη δύναμη της φύσης, ο Απόλλων την ομορφιά και τη γαλήνη, η Άρτεμις την αυστηρότητα. Την κλασική εποχή τα πρόσωπα των αγαλμάτων αποκτούν συναισθήματα. Ξεχωρίζουν οι κεφαλές επιτύμβιων γλυπτών του Διονύσου (Θάσος) και του Απόλλωνα-Ηλίου (Ρόδος). Συγκλονιστική η κεφαλή γυναίκας από τη Ρόδο (4^{ος} αιώνας π.Χ.) που θυμίζει Ριετά της Αναγέννησης.

Στην τελευταία ενότητα «**Δαιμονικό κάλλος**» παρουσιάζονται μιξογενή όντα όπως η Σφίγγα, η Μέδουσα Γοργώ, η Σκύλλα, οι Σάτυροι, που αρχικά η τέχνη τους έδινε άγρια-άσχημη όψη, αλλά με το πέρασμα των χρόνων εξανθρωπίστηκαν και απέκτησαν ομορφιά. Οι σφίγγες ήταν φρουροί νεκροταφείων ή ιερών. Εδώ παρουσιάζεται η πανέμορφη σφίγγα του Θέρμου και η μοναδική σφίγγα της Αμφίπολης (από το ταφικό μνημείο-ηρώο του Ηφαιστίωνα, επιστήθιου φίλου του Μ. Αλεξάνδρου, το υπέρθυρο του οποίου φυλασσόταν από ζεύγος σφιγγών, λόφος Καστά, Αμφίπολη, 325 π.Χ.) Το κεφάλι της σφίγγας από την Αμφίπολη, φέρει πόλο (καπέλο) στο κεφάλι και λεπτή ταινία στην κόμμωση. Υπέροχες οι Σκύλλες της Όστια και της Ελεύθερνας. Μοναδικός ο Έρωτας της Βενετίας που τεντώνει το τόξο του (ρωμαϊκό αντίγραφο από πρωτότυπο γλυπτό του Λυσίππου, 335 π.Χ.). Εντυπωσιακός και ο τρόπος μεταφοράς του. Το κιβώτιο με τον Έρωτα φορτώθηκε σε γόνδολα, διέσχισε τα κανάλια της Βενετίας και οδηγήθηκε στο αεροδρόμιο, για να καταλήξει στην Αθήνα! Ο Ησίοδος στην «Κοσμογονία» περιγράφει ότι από τη σύζευξη της Νύκτας και του Χάους προέκυψε ο Έρωτας. Ο έρωτας άλλωστε είναι η κινητήρια δύναμη για την οικογένεια, το επάγγελμα, για τη ζωή εν γένει.

Η έκθεση ΚΑΛΛΟΣ θα διαρκέσει έως τις 16 Ιανουαρίου 2022. Δυστυχώς δεν επιτρέπεται η λήψη φωτογραφιών. Είναι μια μοναδική έκθεση, που οι φιλότεχνοι και όχι μόνο, δεν πρέπει με τίποτα να χάσουν!

Βιβλιογραφία

1) <https://cycladic.gr> ΚΑΛΛΟΣ. Η Υπέρτατη Ομορφιά

2) Ξενάγηση της αρχαιολόγου κ. Μεταξίας Ρούση στην έκθεση «ΚΑΛΛΟΣ, Η Υπέρτατη Ομορφιά», Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΟΒΕΡΔΟΥ

Κείμενα – φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Την Παρασκευή 26 Νοεμβρίου 2021 μια ζωηρή παρέα του Συνδέσμου Συριανών πραγματοποίησε επίσκεψη – ξενάγηση στο Μουσείο Λοβέρδου – Μέγαρο Τσίλλερ, στην οδό Μαυρομιχάλη 6, στο κέντρο της Αθήνας. Η υπέροχη νεοκλασική οικία με τις κεραμικές κεφαλές των Καρυάτιδων στην πρόσοψη, σχεδιάστηκε και ανεγέρθηκε από τον περίφημο Γερμανό αρχιτέκτονα Ερνέστο Τσίλλερ (Ernst Ziller) και εν συνεχεία πέρασε στα χέρια του Κεφαλλονίτη τραπεζίτη και συλλέκτη Διονυσίου Λοβέρδου.

Ο Τσίλλερ γεννήθηκε το 1837 στο Ράμπεντσίλ (προάστιο της Δρέσδης). Ο πατέρας του Κρίστιαν ήταν αρχικά οικοδόμος και αργότερα εργολάβος και γαιοκτήμονας. Από τα 9 αδέλφια του Τσίλλερ, τα 3 έγιναν αρχιτέκτονες. Ο Τσίλλερ σπούδασε αρχιτεκτονική στη Βασιλική Σχολή Οικοδομικών Κατασκευών της Δρέσδης (1855-1858). Κατόπιν εγκαταστάθηκε στη Βιέννη και προσελήφθη ως σχεδιαστής στο αρχιτεκτονικό γραφείο του ήδη ώριμου και πασίγνωστου Δανού Θεόφилου Χάνσεν (Theophil Hansen). Το 1861 οι Χάνσεν και Τσίλλερ έφθασαν στην Αθήνα, προκειμένου ο Τσίλλερ να επιβλέπει τις εργασίες ανέγερσης της Σιναίας Ακαδημίας (Αθηνών), για λογαριασμό του Χάνσεν. Μετά την έξωση του Όθωνα (1862), σταμάτησε η χρηματοδότηση, από τον εγκατεστημένο στη Βιέννη, Βορειοηπειρώτη ευεργέτη, επιχειρηματία, διπλωμάτη, υπουργό, Σίμωνα Σίνα (1810-1876). Ο Σίνας χρηματοδότησε επίσης το Αστεροσκοπείο και το Αμαλειό Ορφανοτροφείο. Οι οικοδομικές εργασίες της Ακαδημίας αναστάλησαν (1863), με αποτέλεσμα να επιστρέψει ο Τσίλλερ στη Βιέννη, όπου συνέχισε την απασχόλησή του στον Χάνσεν, σπούδασε αρχιτεκτονική και ζωγραφική στη Σχολή Καλών Τεχνών της Βιέννης και πραγματοποίησε ταξίδια – αρχιτεκτονικές μελέτες σε ιταλικές πόλεις (Ρώμη, Φλωρεντία, Βενετία, Πομπηία κ.α.). Μετά την άφιξη του νέου βασιλιά Γεωργίου Α΄, επανήλθε ο Τσίλλερ στην Αθήνα. Απέκτησε προσωπική φιλία με τον Γεώργιο Α΄ και εργάστηκε ως ανεξάρτητος αρχιτέκτονας, σχεδιάζοντας και κατασκευάζοντας περίπου 500 κτίρια, τα περισσότερα στην Αττική, αλλά και σε Ερμούπολη, Πάτρα, Αίγιο, Πύργο, Ζάκυνθο κ.α. Τα σημαντικότερα νεοκλασικά κτίρια, που κοσμούν το κέντρο της Αθήνας, σχεδιάστηκαν από τον Τσίλλερ (Προεδρικό Μέγαρο, Ιλίου Μέλαθρον, Εθνικό Θέατρο, Μέγαρο Σταθάτου, Μελά, Α. Συγγρού, Ψύχα, Δεληγιώργη, Petit Palais (Ιταλική Πρεσβεία), οικία Δεκόζη – Βούρου (κινηματοθέατρον «Αττικόν»). Είναι αυτός που διαμόρφωσε την νεοκλασική φυσιογνωμία της Αθήνας του 19^{ου} αιώνα. Ο Τσίλλερ κατέλαβε (1872)

την έδρα της Αρχιτεκτονικής στο Σχολείο των Τεχνών (Πολυτεχνείο). Το 1876 παντρεύτηκε στη Βιέννη τη σολίστ πιάνου Σοφία Δούδου (κόρη του Κοζανίτη εμπόρου Κωνσταντίνου Δούδου) και απέκτησαν 5 παιδιά. Αγόρασε οικόπεδο και έκτισε την οικία – επαγγελματική στέγη του, στο κέντρο της Αθήνας (1882 – 1885). Το 1883 ο Τσίλλερ έπεσε σε δυσμένεια και απομακρύνθηκε από το Σχολείο των Τεχνών, ενώ την επόμενη χρονιά διορίστηκε διευθυντής Δημοσίων Έργων, από τον πρωθυπουργό Χαρίλαο Τρικούπη. Κάποιες επενδύσεις του Τσίλλερ δεν είχαν αίσιο τέλος και έτσι μετά την πτώχευσή του, η οικία του αγοράστηκε σε πλειστηριασμό (1912) από τον Διονύσιο Λοβέρδο, ο οποίος την ανακαίνισε και επέκτεινε για να στεγάσει την οικογένεια και τη συλλογή του. Το 1923 πέθανε ο Τσίλλερ σε ηλικία 86 ετών και ετάφη στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών.

Ο Διονύσιος Λοβέρδος γεννήθηκε το 1878. Γόνος αρχοντικής οικογένειας του Libro d' Oro της Κεφαλλονιάς, με ρίζες στη Λομβαρδία, έφθασε επί Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα και βρέθηκε στην υπηρεσία του βυζαντινού αυτοκράτορα, εξ ου και ο δικέφαλος αετός στο οικογενειακό οικόσημο. Η Μεταβυζαντινή Συλλογή Λοβέρδου απαρτίζεται από 600 αντικείμενα 16^{ου} – 20^{ου} αιώνα, κυρίως φορητές εικόνες Κρητικής και Επτανησιακής σχολής, εκκλησιαστικά αντικείμενα (άμφια, εξαπτέρυγα, τέμπλα κ.α.), σκεύη λαϊκής τέχνης, παλαιά βιβλία, πίνακες ζωγραφικής κ.α. Η συλλογή δημιουργήθηκε σιγά - σιγά με πολύ κόπο. Μεγάλο μέρος των φορητών εικόνων αγόρασε από τον Αλέξιο Κολυβά, πατέρα της Αγγελικής Χατζημιχάλη. Ίδρυσε τη Λαϊκή Τράπεζα (1905), μαζί με τον αδελφό του Σπυρίδωνα, ο οποίος ήταν επίσης συλλέκτης, τραπεζίτης, οικονομολόγος, πολιτικός και ζούσε στην Κηφισιά. Ανακαίνισε και εκσυγχρόνισε την οικία Τσίλλερ, αρχικά κάτω από την επίβλεψη του διάσημου αρχιτέκτονα. Γύρω στο τέλος της δεκαετίας του 1920 ο αρχιτέκτων Αριστοτέλης Ζάχος επέκτεινε την οικία Λοβέρδου, προσθέτοντας μια διώροφη πτέρυγα (2 μεγάλες αίθουσες με κολόνες) στο πίσω μέρος της αυλής και ένα οκταγωνικό «παρεκκλήσι» και εκεί τοποθετήθηκε η συλλογή. Το Μουσείο Λοβέρδου ιδρύθηκε το 1930. Ο Δ. Λοβέρδος απέκτησε 2 θυγατέρες και πέθανε πρόωρα το 1934, σε ηλικία 52 ετών. Η οικία Λοβέρδου από το 1934 μισθωνόταν στην Εθνική Λυρική Σκηνή, ως βεστιάριο, μέχρι που έπαθε σοβαρές ζημιές από πυρκαγιά (1977) και αργότερα λεηλατήθηκε από διαρρήκτες. Σύμφωνα με την επιθυμία των θυγατέρων του Δ. Λοβέρδου, Μαρίας Λοβέρδου και Ιωάννας Βασιλειάδη, το κτίριο και η συλλογή Λοβέρδου παραχωρήθηκαν (1977) στο ελληνικό κράτος, με διαχειριστή το Υπουργείο Πολιτισμού, για λογαριασμό του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου (Β.Χ.Μ.), υπό τον όρο η οικία να στεγάσει μέρος ή όλη τη Μεταβυζαντινή Συλλογή Λοβέρδου. Οι εργασίες αποκατάστασης του κτιρίου κράτησαν πολλά χρόνια (2012-2020). Σε διάστημα 6 μηνών μετατράπηκε σε

μουσείο, κάτω από τις οδηγίες της δραστήριας διευθύντριας του Β.Χ.Μ. κυρίας Αικατερίνης Δελλαπόρτα και οι πύλες του άνοιξαν για το κοινό τον Μάιο του 2021, αποτελώντας ένα μοναδικό αρχιτεκτονικό μνημείο – τοπόσημο για τους Αθηναίους.

Το κτίριο στο επίπεδο 0 (ημιυπόγειο) φιλοξενούσε επί Τσίλλερ το μαγειρείο, βοηθητικούς χώρους και το γραφείο κίνησης του αρχιτέκτονα. Το τελευταίο αποτελείται από 2 αίθουσες και μετατράπηκε στο «ελληνικό δωμάτιο» (χώρος δεξιώσεων) επί Λοβέρδου, με 2 τζάκια και επιρροές από την ηπειρώτικη και σκυριανή αρχιτεκτονική. Το επίπεδο 1, στο οποίο ανεβαίνει ο επισκέπτης με μαρμαρίνη κλίμακα από την εξώθυρα της οδού Μαυρομιχάλη, υπάρχουν αριστερά το σαλόνι – *πομπηγιανό δωμάτιο*, όπου ελάμβαναν χώρα εσπερίδες με ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών, σήμερα χώρος εκδηλώσεων του μουσείου. Δίπλα βρίσκεται η *τραπεζαρία* (με τις γύψινες φρίζες Τσίλλερ που τοποθετήθηκαν επί Λοβέρδου περιμετρικά των τοίχων) και το τζάκι. Το δωμάτιο είναι αφιερωμένο σήμερα στον Δ. Λοβέρδο και τη Λαϊκή Τράπεζα. Το «κόκκινο δωμάτιο» στα δεξιά ήταν το σχεδιαστήριο – επίσημο αρχιτεκτονικό γραφείο του Τσίλλερ και σήμερα φιλοξενεί εικόνες Κρητικής και Επτανησιακής Τέχνης (Πουλάκη, Τζάννε, Σκούφου κ.α.). Στο επίπεδο 2 (ανώγειο), με ανοίγματα προς την αυλή, υπάρχει το «ανδρικό δωμάτιο» (του Τσίλλερ), το ενδιάμεσο (ξενώνας, όπου είχε φιλοξενηθεί και ο Χάνσεν) και το «γυναικείο δωμάτιο» (της Σ. Δούδου). Και στα 3 δωμάτια εκτίθενται εικόνες Κρητικής σχολής, αντίγραφα από το Άγιον Όρος του Κόντογλου (κατά παραγγελία του Λοβέρδου) και 2 ξυλόγλυπτα τέμπλα εκκλησιών. Η συντήρηση των εικόνων είχε ανατεθεί στον συντηρητή – αντιγραφέα Δημήτριο Πελεκάση. Ο πλούσιος εσωτερικός διάκοσμος των τοιχογραφιών και οροφोगраφιών επί Τσίλλερ, είναι δημιουργίες του Σλοβένου ζωγράφου του «Ιλίου Μέλαθρον» (Μέγαρο Σλήμαν) Γιούρι Σούμπιτς (Jurij Šubic). Χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής Τσίλλερ είναι τα ημιθόλια στις οροφές δωματίων του επιπέδου 1 και οι αεραγωγοί στις οροφές δωματίων του επιπέδου 2 (ανωγείου). Ο Τσίλλερ πρώτος εισήγαγε τα αθηναϊκά παραπετάσματα (ρολλά), που αντικατέστησαν τα τουρκικά καφασωτά και τα γαλλικά παράθυρα με γρίλλιες. Στην αυλή της οικίας υπήρχε έκθεση τσιμεντοπλακιδίων, σχεδιασμένων από τον Τσίλλερ, χυτών σιδεριών και υλικών. Εντυπωσιακές οι 2 μεγάλες αίθουσες με κολώνες και ψηφιδωτά αντίγραφα από τη Ραβέννα και τη Συρία, έργα του ψηφοθέτη Ρενιέρη. Από τις εικόνες ξεχωρίζει ο Μέγας Αρχιερέας του Μιχαήλ Δαμασκηνού (16^{ου} αιώνα). Εντυπωσιακό και το παρεκκλήσι «Αίθουσα Θεοτόκων», με τον πλούσια διακοσμημένο τρούλλο (ψηφιδωτό με πουλιά και φυτικά μοτίβα) και εικόνες της Θεοτόκου. Υπέροχες και οι ξυλόγλυπτες σκάλες, δημιουργήματα του Α. Ζάχου. Το κτίριο είχε διάδρομο και δευτερεύουσα είσοδο

στην οδό Πανεπιστημίου 58^Α, με γοτθική πρόσοψη και έναν σιδερένιο δράκο, πάνω από τη βαριά πόρτα. Εκλάπη τη δεκαετία του 1990.

Οι βυζαντινές φορητές εικόνες έλκουν την καταγωγή τους από τα νεκρικά πορτραίτα Φαγιούμ των πρώτων μετά Χριστόν αιώνων. Η παλαιολόγεια βυζαντινή τέχνη είναι φυσιοκρατική (100 χρόνια πριν την Άλωση), κάνοντας στροφή προς την κλασική αρχαιότητα. Στην κομνηνεία ζωγραφική οι μορφές εξαυλώνονται. Στη μεταβυζαντινή τέχνη της Κρητικής σχολής (15^{ος} – 17^{ος} αιώνας), οι μορφές γίνονται πάλι φυσιοκρατικές, έχουν πλαστικότητα, είναι όμως λιτές και ασκητικές. Υπάρχει βάθος και συνήθως τα κτίρια είναι δυτικότροπα. Οι επιρροές από τη δυτική τέχνη είναι πλήρως αφομοιωμένες. Οι αγιογράφοι της Κωνσταντινούπολης, μετά την άλωση κατέφυγαν στην υπό ενετική κατοχή Κρήτη, για να συνεχίσουν την τέχνη τους. Περίφημοι αγιογράφοι ήταν οι: Μιχαήλ Δαμασκηνός, Θεοφάνης ο Κρης, Εμμανουήλ Τζάννες, Θεόδωρος Πουλάκης, Γεώργιος Κλόντζας, Φιλόθεος Σκούφος, Εμμανουήλ Λαμπάρδος κ.α. Πολλοί αγιογράφοι μετοίκησαν από την Κρήτη στα Επτάνησα, μετά την οθωμανική κατάκτηση της Κρήτης και την εκδίωξη των Ενετών. Στην επτανησιακή σχολή (15^{ος} – 17^{ος} αιώνας), κυριαρχούν τα στοιχεία της δυτικοευρωπαϊκής τέχνης (ιταλικό μπαρόκ, φλαμανδική τέχνη) και κάποιες φορές τα θέματα είναι αποκλειστικά δυτικά, όπως π.χ. σε εικόνες του κόκκινου δωματίου υπάρχουν αντίγραφα φλαμανδικών χαλκογραφιών, η Αγία Τριάδα με τη μορφή κεφαλής που έχει 3 πρόσωπα, κ.α. Το αυγό ως συνδετικό υλικό αντικαθίσταται από το λάδι και το σανίδι από τον μουσαμά. Σημαντικός εκπρόσωπος της επτανησιακής σχολής ήταν ο Παναγιώτης Δοξαράς. Στα Επτάνησα βρήκε πρόσφορο έδαφος και γεννήθηκε η νεοελληνική ζωγραφική.

Το Μουσείο Λοβέρδου – Μέγαρο Τσίλλερ είναι μοναδική αρχιτεκτονική κληρονομιά, με στοιχεία νεοκλασικά, βυζαντινά, νεογοτθικά, σημαντικός πόλος έλξης και αναβάθμισης της περιοχής. Αποτελεί παράρτημα του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου και αξίζει να το επισκεφθούμε όλοι μας. Άλλωστε η είσοδος είναι δωρεάν και οι ευγενικοί φύλακες είναι εξυπηρετικότατοι, στη διάθεση των επισκεπτών. Τους ευχαριστούμε θερμά, καθώς και το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, για τη φιλοξενία και προθυμία τους.

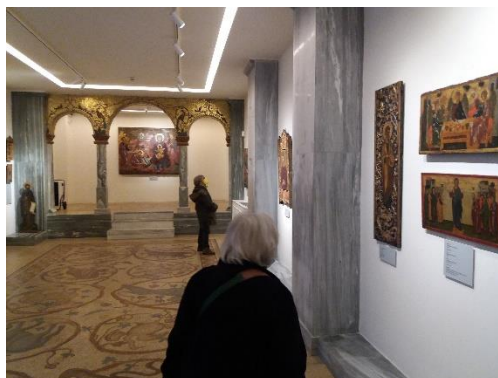
Βιβλιογραφία

- 1) Γιοχάλας Θανάσης, Καφετζάκη Τόνια, Αθήνα, *Ιχνηλατώντας την πόλη με οδηγό την ιστορία και τη λογοτεχνία, Βιβλιοπωλείον της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου & ΣΙΑ Α.Ε.*, Αθήνα 2014
- 2) Νέα Εγκυκλοπαιδεία, Μαλλιάρης – Παιδεία, λήμμα *Κρητική Σχολή*, τόμος Ε', Αθήνα 2006
- 3) <https://el.wikipedia.org/wiki/Μέγαρο-Τσίλλερ>

4) <https://el.wikipedia.org/wiki/Ερνέστος-Τσίλλερ>

5) [https://el.wikipedia.org/wiki/Επτανησιακή_Σχολή_\(ζωγραφική\)](https://el.wikipedia.org/wiki/Επτανησιακή_Σχολή_(ζωγραφική))

6) Ξενάγηση κυρίου Επισκοπάκη (αρχαιολόγου, συνεργάτη του ΒΜΧ) – κυρίας Δελαπόρτα (διευθύντριας ΒΜΧ)

Τα παραλιακά ταβερνάκια-ξενοδοχεία του όρμου της Βάρης

Κείμενο: Χρήστου Θανόπουλου

Φωτογραφίες Βαρθολομαίου Μακρυωνίτη, Γεωργίου Καπέλλα, Παντελεήμονα Μπόλλια, Γεωργίου Σαργολόγου, Νικολάου Τσιμπιμπάκη

Οι Συριανοί που διαμένουν εκτός της νήσου μας, έχουν μια «αγαπητική» σχέση με τη Σύρα, αθεράπευτα ρομαντική, που θυμίζει το «νόστο» (λαχτάρα επιστροφής στην πατρίδα) του Οδυσσέα για την Ιθάκη.

Κάθε Αύγουστο που επιστρέφω στη Σύρο, κάνω την ίδια «προσκυνηματική» διαδρομή, όχι μόνο σε ιερούς ναούς, αλλά και σε συγκεκριμένους τόπους αναμνήσεων και φυσικού κάλλους. Το μπάνιο στην ακρογιαλιά της Βάρης, προϋποθέτει πάντα και τη νοσταλγική επίσκεψη στο παλιό εστιατόριο «Γιωσηφάκι», με την απότιση φόρου τιμής στις παλιές φωτογραφίες που κοσμούσαν το εσωτερικό του. Το Γιωσηφάκι με την ποδιά του ζωσμένη, σηκώνει το ποτήρι. Παραδίπλα η φωτογραφία του γιου του Γιώργου, που τον διαδέχθηκε. Φέτος όμως όλα άλλαξαν. Το εστιατόριο ανακαινίστηκε και λειτουργεί υπό νέα διεύθυνση. Μαζί με το καλοκαίρι ήρθε τέλος εποχής για το εστιατόριο «Γιωσηφάκι».

Ήταν προπολεμικά, το 1918, όταν ο Βαριανός Γεώργιος Καπέλλας έκτισε στην έρημη μέχρι τότε αμμουδιά της Βάρης, το ακριανό ταβερνάκι-καφεενεδάκι «Πατητήρι» ή του «Τσικουδιά» (το σημερινό «Εν Πλω»). Το ταβερνάκι ξεκίνησε σαν πατητήρι. Έπρεπε τα βαρέλια να είναι δίπλα στη θάλασσα, για να ξεπλένονται με το αλμυρό νερό, διότι το πόσιμο γλυκό νερό ήταν πάντα σε έλλειψη στη Σύρο. Κατόπιν ο Γ. Καπέλλας ή Τσικουδιάς (πέθανε γύρω στο 1964) το έκανε δωρεά στον αδελφό του Μαρίνο Καπέλλα, (1915-1985) ο οποίος παντρεύτηκε την Άννα Ρούσσου, από την Αντίπαρο, και κατέληξε ως κληρονομιά στο γιο τους ιατρο-παθολόγο κ. Γεώργιο Καπέλλα. Το ταβερνάκι έχει κηρυχτεί από το Υπουργείο Πολιτισμού διατηρητέο κτίσμα.

Γύρω στο 1922 κτίστηκε από το Νικόλαο Βαρθαλίτη (Σπανό) το μεσαίο ταβερνάκι, του «Κολλητηριού», το μετέπειτα «Γιωσηφάκι». Φωτογραφία του 1925, που παραχώρησε ο κ. Γεώργιος Σαργολόγος στο ημερολόγιο 2004 του Πολιτιστικού Συλλόγου Βάρης «Η Πανάχραντος», απεικονίζει προσφυγόπουλα που κάνουν ασκήσεις πρώτων βοηθειών, υπό την καθοδήγηση του δασκάλου τους, στην παραλία της Βάρης και στο βάθος φαίνονται τα δύο ταβερνάκια. Διακρίνονται οι δύο 13χρονοι τότε, διδάσκαλοι για πολλά χρόνια στη Σύρο, Δρόσος και Πετρίδης. Τα προσφυγόπουλα προέρχονταν από το Ορφανοτροφείο της Near East Relief (μετέπειτα Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού). Το καλοκαίρι το περνούσαν στην κατασκήνωση των Χρούσσων και έκαναν τα θαλάσσια μπάνια τους στην παραλία της Βάρης. Τότε η αμμουδιά εισχωρούσε στη θάλασσα, κατά 50 μέτρα μπροστά από τα ταβερνάκια και έως τη νοητή

γραμμή: πέτρινο σπιτάκι-αποθήκη για βάρκες του πύργου-αλιευτικά σκάφη, μπροστά στο λόφο Κοσκινά. Ο δρόμος για τα κτήματα στην «Πλαγιά» (παλιό πεδίο βολής του Ελληνικού Στρατού), περνούσε μπροστά από τα ταβερνάκια Στην παραλία υπήρχαν βραχάκια και λαλάρια, τα οποία σταδιακά αφαιρούσαν οι λουόμενοι αλλά και η κοινότητα, για να μείνει μόνο η άμμος, με αποτέλεσμα η θάλασσα να εισχωρήσει στη στεριά. Φωτογραφία του 1945 (του κ. Νίκου Τσιμπιμπάκη) απεικονίζει κατασκήνωση των εφέδρων αξιωματικών του πεζικού (Σ.Ε.Α.Π.). Η περιοχή κοντά στη θάλασσα ήταν φυτεμένο αμπέλι και υπήρχαν συστάδες αλμυρικών δίπλα στο μεσαίο ταβερνάκι. Οι ψαράδες έριχναν τα δίχτυα τους στην είσοδο (μπούκα) του όρμου της Βάρης. Δύο ομάδες ψαράδων τραβούσαν (μάζευαν) την πεζότρατα από την ακτή. Η μία ομάδα βρισκόταν δίπλα στον πύργο και η άλλη στη διασταύρωση Βάρης-Μ. Γιαλού (στροφή Γιάννακα). Κάθε 50 μέτρα υπήρχε κόμπος στα δίχτυα και σιγά-σιγά πλησίαζε η μια ομάδα την άλλη. Τότε τα ψάρια ήταν άφθονα, το ίδιο και οι ψαρομεζέδες στις ταβέρνες. Η είσοδος του όρμου οριοθετείται ανατολικά από τη χερσόνησο Χοντρά και δυτικά (προς το Αχλάδι) από τον κάβο του Αγίου Γεωργίου. Στην εξωτερική πλευρά του Άη Γιώργη (προς το πέλαγος), υπάρχει σε σχετικά επίπεδο τμήμα του βράχου, σε ύψος περίπου 10 μέτρων από τη θάλασσα, όπου τα βράχια είναι κάθετα κομμένα, σκαλισμένη εικόνα του Αγίου Γεωργίου που σκοτώνει το δράκο, διαστάσεων 50x50 εκ. περίπου. Έχει φθαρεί από τα στοιχεία της φύσης και διακρίνεται εξαιρετικά δύσκολα. Την είχε αντικρύσει πριν χρόνια ο γιατρός κ. Γεώργιος Καπέλλας, ανεβασμένος σε κατάρτι σκάφους. Είναι άγνωστο πότε, πως και γιατί σμιλεύτηκε σε αυτή τη δυσπρόσιτη θέση, δίνοντας το όνομα του αγίου στο ομώνυμο ακρωτήριο. Είχε κυκλοφορήσει επίσης κάποια φωτογραφία της εικόνας.

Ο Ιωσήφ Σαργολόγος (Γιωσηφάκι) γεννήθηκε το 1911. Γονείς του ήταν οι: Λεονάρδος και Σπεράντζα. Παντρεύτηκε τη Φραγκίσκα Καπέλλα και έκαναν 4 παιδιά, το Λεονάρδο, τη Σπεράντζα, τον Γεώργιο και τον Αλφόνσο. Διατηρούσε καλοκαιρινό ταβερνάκι (παράγκα κατασκευασμένη από ξύλο και σίδηρο), εκεί που βρίσκεται σήμερα το ξενοδοχείο "Vari Beach" (πρώην "Domenica"), δίπλα στο σύγχρονο δρόμο, κοντά στη στροφή του Γιάννακα. Το ταβερνάκι είχε μπροστά του πίστα από ελαφρόπετρα για χορό! Το χειμερινό ταβερνάκι ήταν πάνω στο δρόμο, πλησίον της ανηφορικής στροφής προς Χρούσσα. Το Γιωσηφάκι αρχικά νοίκιασε την ταβέρνα του Μαρίνου Καπέλλα (σήμερα «Εν Πλω»), ενώ το 1960 αγόρασε την ταβέρνα του Ν. Βαρθαλίτη (Σπανού), μαζί με το οικόπεδο πίσω (όπου σήμερα βρίσκεται το café "Giosifaki" και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια με το πάρκινγκ, ιδιοκτησίας του εγγονού του, κ. Ιωσήφ Σαργολόγου).

Η φήμη της ταβέρνας «Γιωσηφάκι» με τον καιρό μεγάλωνε, το ίδιο και η πελατεία. Ψυχή της ταβέρνας ήταν ο ιδιοκτήτης της, το Γιωσηφάκι, ο οποίος ήταν πολύ κοινωνικός, φιλόξενος, αγαπούσε τους ανθρώπους. Μιλούσε με τους ξένους τουρίστες, χωρίς να ξέρει ξένες γλώσσες. Με το γαρύφαλλο στο αυτί και με ένα ποτήρι κρασί στο χέρι, γύριζε από τραπέζι σε τραπέζι, συνομιλούσε με τους θαμώνες, τσούγκριζαν τα ποτήρια. Σπεσιαλιτέ του καταστήματος ήταν τα φρέσκα

ψάρια και η κακαβιά.

Ο θείος μου Γεώργιος Ρηγόπουλος, λάτρης του καλού φαγητού και της ψαροφαγίας, ερχόταν με το μπλε «μοτοσακώ» ZUNDAPP πολύ συχνά στη Βάρη και πάντα έτρωγε στο «Γιωσηφάκι». Είχε δώσει εντολή στο Γιωσηφάκι, όποτε τους προμήθευαν κάποιο μεγάλο φρέσκο ψάρι, π.χ. σκορπίνα, ροφό, να του ετοιμάζουν ψαρόσουπα. Κάποια φορά λοιπόν, ο Γ. Ρηγόπουλος, ειδοποιημένος από το Γιωσηφάκι, κατέφθασε στην ταβέρνα και άρχισε η ιεροτελεστία της ψαροφαγίας, που κράτησε περίπου 3 ώρες, καθότι η σκορπίνα είναι πολύ νόστιμη, αλλά έχει πολλά και ψιλά κοκκαλάκια. Ο εξαδελφος του -μεγάλο πειραχτήρι-κοσμηματοπώλης Κωνσταντίνος (Ντίνος) Τόζος, έφθασε με τη γαλάζια του βέσπα, στο «Γιωσηφάκι» κατά το απόγευμα. Μια γάτα πλησίασε το τραπέζι νιαουρίζοντας και της πέταξαν κάποιο κομμάτι, όμως απομακρύνθηκε απογοητευμένη. «Βρε Γιώργο», είπε ο Τόζος στον ομοτράπεζο του, «ξεκοκκάλισες τόσο καλά το ψάρι, που δεν έμεινε τίποτα για τις γάτες!»

Ένα άλλο αστείο περιστατικό μου διηγήθηκε ο κ. Αλφόνσος Σαργολόγος (γιος του Ιωσήφ). Ένας καπετάνιος, όταν ξεμπάρκαρε, ερχόταν συχνά στο «Γιωσηφάκι» και έτρωγε. Πριν φύγει πάλι ταξίδι μακρινό, επισκέφτηκε το Γιωσηφάκι. Ο τελευταίος του είπε: «Να βάλουμε γιάντες». Έπιασαν και οι δύο από τις άκρες το κόκκαλο σε σχήμα V, από το στήθος του κοτόπουλου, το έσπασαν και το πέταξαν κάτω, βάζοντας ως ποινή κέρασμα δύο κοτόπουλα. Ο καπετάνιος έλειψε 3-4 χρόνια, επέστρεψε στη Σύρο και πήγε κατευθείαν στο «Γιωσηφάκι». Το Γιωσηφάκι με το γαρύφαλλο στο αυτί, πλησίασε τον καπετάνιο να τον χαιρετίσει. «Βρε καλώς τον. Μια που ήρθες πάρε το γαρύφαλλο». Ο καπετάνιος θυμήθηκε το στοίχημα και φώναξε δυνατά «γιάντες», κερδίζοντας το κέρασμα!

Στο μαγαζί βοηθούσαν ο Γιώργος και η Σπεράντζα, παιδιά του Ιωσήφ. Τα παιδάκια και οι μεγάλοι διασκέδαζαν πολύ με το τζουκ μποξ, ρίχνοντας κέρμα και ακούγοντας το αγαπημένο τους τραγούδι. Το 1976 μια ισχυρή καταιγίδα έπληξε την περιοχή, φούσκωσε ο χείμαρρος των Χρούσσων και τα ορμητικά νερά κατέβηκαν δίπλα από το λόφο του Κοσκινά και βγήκαν στην παραλία της Βάρης, παρασύροντας στο πέρασμά τους τα πάντα. Τα βαρέλια της ταβέρνας βρέθηκαν στη θάλασσα. Κινδύνεψαν να πνιγούν το Γιωσηφάκι και ο Γιώργος. Το τζουκ μποξ βράχκε, χάλασε και αργότερα αποσύρθηκε από το ταβερνάκι. Ο άδειος τότε λόφος του Κοσκινά (στην δυτική πλευρά του όρμου Βάρης) ανήκε στο Γιωσηφάκι, ο οποίος τον κατέκτησε σε οικόπεδα και από το 1965 περίπου τα πουλούσε αντί χαμηλού συνήθως αντιτίμου, σε φίλους και γνωστούς, για να κτίσουν και να δημιουργηθεί βαθμιαία ολόκληρος οικισμός.

Το 1977 ήταν η κρίσιμη χρονιά για το Γιωσηφάκι. Παρουσίασε πέτρα στη χολή και πήγε στην Αθήνα για να χειρουργηθεί. Ο χειρουργός του συνέστησε αναβολή της επέμβασης, λόγω φλεγμονής. Όμως το αεικίνητο Γιωσηφάκι βιαζόταν να επιστρέψει στην ενεργό δράση. Πέθανε μετά την επέμβαση σε ηλικία 68 ετών. Την ταβέρνα ανέλαβε ο γιος του Γιώργος, όμως ούτε αυτός ήταν

τυχερός. Πέθανε το 2011 από εγκεφαλικό επεισόδιο, σε ηλικία 68 ετών, επίσης. Από τότε την επιχείρηση ανέλαβε ο εγγονός κ. Ιωσήφ Σαργολόγος. Οι αναμνήσεις των πελατών ξύπναγαν βλέποντας τις παλιές φωτογραφίες που κοσμούσαν τους τοίχους στο εσωτερικό της ταβέρνας, δίπλα στο μαγειρείο. Ο γιός του Αλφόνσος θύμιζε στους θαμώνες της ταβέρνας το Γιωσηφάκι, ο πρώτος όμως δεν ασχολήθηκε με την ταβέρνα και εργαζόταν στην ΠΕΣΙΝΕ, στα Άσπρα Σπίτια, μέχρι τη συνταξιοδότηση του. Εν ζωή είναι ο Αλφόνσος και η Σπεράντζα. Το καλοκαίρι του 2021 το εστιατόριο λειτούργησε υπό την επωνυμία «Εν Λευκώ» και μαζί με το διπλανό «Εν Πλω», υπό τη διεύθυνση του επιχειρηματία κ. Γεωργίου Κουκουβέ.

Θα αναφερθούμε τώρα στο εστιατόριο-ταβέρνα «Μπόλας» και στο ξενοδοχείο ΚΑΜΕΛΟ της οικογένειας του Νικολάου Μακρυωνίτη. Ο Νικόλαος Μακρυωνίτης ή Μπόλας (1911-1993), παντρεύτηκε τη Σοφία Βαρθαλίτου και έκαναν 3 παιδιά, τους Βαρθολομαίο, Λαυρέντιο (Λορέντζο) και Αικατερίνη (Κατίνα). Το όνομα ΚΑΜΕΛΟ προέρχεται από τα αρχικά των ονομάτων των παιδιών. Ο Νικόλαος Μακρυωνίτης εργάστηκε αρχικά ως σερβιτόρος στο Γιωσηφάκι. Το 1949 αγόρασε το οικόπεδο ενός στρέμματος με το αμπέλι, κάνοντας ανταλλαγή με άλλο κήπο και καταβάλλοντας 1.000 δραχμές και έφτιαξε τη δική του ταβέρνα, προς την ανατολική άκρη της παραλίας. Η πέτρινη ταβέρνα κτίστηκε σε διάστημα λίγων μηνών (από τον Ιανουάριο 1949 έως το πρώτο πανηγύρι του χωριού, της Αναλήψεως). Δύο γαϊδουράκια πηγαινοέρχονταν στα λατομεία Μακρόνια μεταφέροντας πέτρες. Τα πέτρινα πέδιλα μπήκαν σε βάθος δύο μέτρων. Η ταβέρνα είχε στέγη με καλάμια και πορσελάνα. Η ταβέρνα ενισχύθηκε με τσιμεντένια πέδιλα και κολώνες το 1971. Διατηρούνται μέχρι σήμερα τα παλαιά κουφώματα.

Ο Βαρθολομαίος και ο Λαυρέντιος μπάρκαραν στα γκαζάδικα (δεξαμενόπλοια) για 10 χρόνια (1961-1971) και έστελναν τα χρήματα που αποταμίευαν στον πατέρα τους. Έτσι το 1971 κτίστηκε ο 1^{ος} όροφος του ξενοδοχείου ΚΑΜΕΛΟ, και το 1973 ο 2^{ος} όροφος. Το 1977 ο Νικόλαος Μακρυωνίτης μεταβίβασε στους δύο γιούς του, Βαρθολομαίο και Λαυρέντιο, την περιουσία που είχαν όλοι μαζί δημιουργήσει. Το 1986-1987 έφθασε το πρώτο γκρουπ ξένων τουριστών (Σουηδών) στο ξενοδοχείο. Το 1993 δημιουργήθηκε η καινούργια πτέρυγα με ενοικιαζόμενα δωμάτια. Ο Βαρθολομαίος απέκτησε 2 θυγατέρες, την Ιωσηφίνα (Ζοζεφίνα) και τη Σοφία, στην κάθε μία από τις οποίες ανήκει το ήμισυ της επιχείρησης. Η Σοφία και ο γιός της Αικατερίνης (Κατίνας) κ. Αλέξανδρος Βαρθαλίτης, είναι διαχειριστές της επιχείρησης.

Στην ανατολική πλευρά του όρμου της Βάρης, (στα αριστερά, όπως κοιτάζουμε από τα ταβερνάκια προς τη θάλασσα), βρίσκεται η περίφημη πέτρινη βίλλα – πύργος του Γουλανδρή, τοπόσημο της Βάρης. Ήταν η εξοχική κατοικία του εφοπλιστή Ιωάννη Κοσμά (Δρούτση), του οποίου ο πατέρας την είχε κτίσει προπολεμικά, περίπου το 1925. Το πατρικό σπίτι της οικογένειας Κοσμά, βρίσκεται στο Άνω Μάννα, δίπλα στο γεφυράκι και την αρχή της οδού προς τον

ναό της Φανερωμένης και έχει μια χαρακτηριστική παλιά δίφυλλη ξύλινη πόρτα στην πύλη του κτήματος. Ο Ι. Κοσμάς είχε στην ιδιοκτησία του 5 εμπορικά πλοία («Μαρία», «Δέσποινα», «Άννα», «Ερμής», «Ερμούπολη»), 1 γκαζάδικο (πετρελαιοφόρο) το σουηδικό "Motortiger", 45.000 τόννων και το κότερο «ΜΑΝΤΕΡΣΠΑΝΑ» (από τα αρχικά των ονομάτων Μαρία – Δέσποινα – Άννα). Διευθυντής προσωπικού ήταν ο Γεώργιος (;) Κολοκούρης, ο οποίος στρατολογούσε αποκλειστικά Συριανούς για τα πληρώματα των πλοίων του Ι. Κοσμά (Δρούτση). Στη διάρκεια της Κατοχής, η βίλλα είχε επιταχθεί αρχικά από τους Ιταλούς και κατόπιν από τους Γερμανούς. Οι τελευταίοι κατά την αποχώρησή τους (1944), έκαψαν τη βίλλα. Ο Γ. Κολοκούρης ειδοποίησε τον Ι. Κοσμά, στο San Francisco των Η.Π.Α. όπου διέμενε και η βίλλα αποκαταστάθηκε πλήρως. Ο εφοπλιστής έκανε σε αυτήν τις θερινές διακοπές του κάθε καλοκαίρι. Ο Ι. Κοσμάς πέθανε, γύρω στο 1980 και η εταιρεία του διαλύθηκε. Η βίλλα και η γύρω περιοχή στο βουνό Λιόντες πέρασε στα χέρια των Αδελφών Γουλανδρή, ιδιοκτητών του Νεωρίου για μερικά χρόνια. Ο τότε διευθυντής των Ναυπηγείων Φιλιππάκος κατασκεύασε αυθαίρετα το δρόμο προς τη βίλλα και το πέτρινο σπιτάκι-αποθήκη (1986–1987). Σήμερα η βίλλα ανήκει στην εταιρεία VARI CORPORATION A.E., η οποία ανήκει στους κληρονόμους των Αδελφών Γουλανδρή.

Γύρω στο 1970 κτίστηκε το μακρύ ισόγειο οικοδόμημα με τα πολύχρωμα παράθυρα, δίπλα στο δρόμο, στη στροφή πριν την οδό καθόδου προς την παραλία της Βάρης, ιδιοκτησίας του Γεωργίου Μακρυωνίτη (εξαδέλφου του Βαρθολομαίου), δημάρχου Ποσειδωνίας για 4 χρόνια και νυν εργαζόμενου στην Περιφέρεια Ν. Αιγαίου. Με δικές του ενέργειες κτίστηκε ο πέτρινος τοίχος με τις αντηρίδες, που περιβάλλει τη δυτική πλευρά της παραλίας, προς την οδό Βάρης – Μέγα Γιαλού.

Το ξενοδοχείο "Domenica" κτίστηκε το 1990 από τον Ιωσήφ Αλβέρτη. Στο ξενοδοχείο δούλευαν ο γιος του Νικόλαος και η σύζυγος του Ντομένικα Ρούσσου. Κατόπιν αγοράστηκε από τον κ. Παναγιώτη Ασημακόπουλο. Για 5-6 χρόνια ενοικιάστηκε υπό την επωνυμία "Vari Beach" από τον επιχειρηματία κ. Γεώργιο Κουκουβέ. Πρόσφατα μεταβιβάστηκε σε άλλον επιχειρηματία από τον κ. Παναγιώτη Ασημακόπουλο.

Στη χερσόνησο Χοντρά και στο λόφο Κοσκινά εντοπίστηκαν τα πρώτα ίχνη κατοίκησης στη Σύρο, που ανάγονται στο τέλος της νεολιθικής περιόδου και στις αρχές της εποχής του χαλκού (4.000-3.000 π.Χ.). Το χωριό Βάρη είναι ο παλαιότερος οικισμός της Σύρου και απέχει 9 χιλιόμετρα από την Ερμούπολη. Έχει πληθυσμό 1.100–1.200 μόνιμων κατοίκων. Στο χωριό λαμβάνουν χώρα τρία πανηγύρια: της Αναλήψεως, του Αγ. Αλοϊσίου (πανηγύρι της νεολαίας) και της Μεταστάσεως (Κοιμήσεως) της Θεοτόκου. Κεντρικός ναός του χωριού είναι αυτός της Άμωμου Συλλήψεως, αλλά παλαιότερος ναός (16^η Αυγούστου 1723) είναι ο κοιμητηριακός ναός της Μεταστάσεως της Θεοτόκου. Εντός του ναού υπάρχει εικόνα του 1700. Ο π. Νικόλαος Πρίντζης, ιερέας επί εικοσαετία του Ι. Ν. Άμωμου Συλλήψεως, έγινε για 25 χρόνια αρχιεπίσκοπος. Ο Τζώρτζης Μακρυωνίτης, , έχει

ασχοληθεί με τη συριανή λαογραφία και έχει γράψει βιβλίο για τους παραδοσιακούς φούρνους στις Κυκλάδες και τα Δωδεκάνησα.

Κοντά στην είσοδο του όρμου της Βάρης βρίσκεται ο κολπίσκος του Αχλαδιού, καταφύγιο ναυτικών που έπεφταν σε μεγάλη τρικυμία. Ο Αλέξανδρος Μπόλιας (1921-1995) υπήρξε ψυχή και κινητήρια δύναμη της περιοχής. Στη διάρκεια της Κατοχής, με τη βοήθεια του μετέπειτα μητροπολίτη Σύρου Δωρόθεου Στέκα (γεννήθηκε 1913, μητροπολίτης 1965-2001), κατέφυγε στη Μέση Ανατολή, μαζί με 5 Συριανούς πατριώτες και εντάχθηκε ως δίοπος μηχανικός στο πλήρωμα του αντιτορπιλικού πλοίου Α/Τ «Πίνδος». Κατά την απόβαση των Συμμάχων στη Σικελία (1943), έσπρωξε τη βόμβα, που είχε πέσει από γερμανικό αεροπλάνο τύπου Junkers JU 87 (Stuka) στο κατάστρωμα, προς τη θάλασσα. Η βόμβα εξερράγη και ίσα που γλύτωσε τη ζωή του, έχασε όμως το φως του. Παρασημοφορήθηκε για την ηρωική πράξη αυτοθυσίας. Από το 1948 πήγαινε με βάρκα από την Ερμούπολη με τους φίλους ή την οικογένεια του, στο έρημο τότε Αχλάδι, όπου κατασκήνωναν και ψάρευαν. Αγόρασε το πρώτο οικόπεδο και έκτισε ένα πέτρινο ταβερνάκι με 3 δωμάτια (1953). Φύτευε αλμυρίκια στην παραλία και τα πότιζε με θάλασσα. Αργότερα έκτισε το ξενοδοχείο "Emily" (1965), «Αχλάδι» (1975) και το εκκλησάκι του Αγ. Αλεξάνδρου. Με δικά του έξοδα έφτασε το ηλεκτρικό ρεύμα από τη Βάρη στο Αχλάδι. Παντρεύτηκε την Αιμιλία Καλαθάκη και απέκτησαν 3 παιδιά, τους Ευάγγελο, Μιχαήλ και Παντελεήμονα (Παντελή). Ψάρευε με τη βοήθεια του Παντελή και τροφοδοτούσαν την ταβέρνα το θέρος, ενώ το χειμώνα πουλούσαν τα θαλασσινά-ψάρια στη Βάρη. Ο Ευάγγελος έζησε στις Η.Π.Α., ενώ ο Μιχαήλ πέθανε πρόωρα (1999). Ο Παντελής παλιότερα και ο γιος του Αλέξανδρος πρόσφατα, ανακαίνισαν το "Emily". Το διαχειρίζεται σήμερα ο Αλέξανδρος. Το «Αχλάδι» ανήκει στις οικογένειες των Μιχαήλ και Ευάγγελου και διατίθεται προς πώληση.

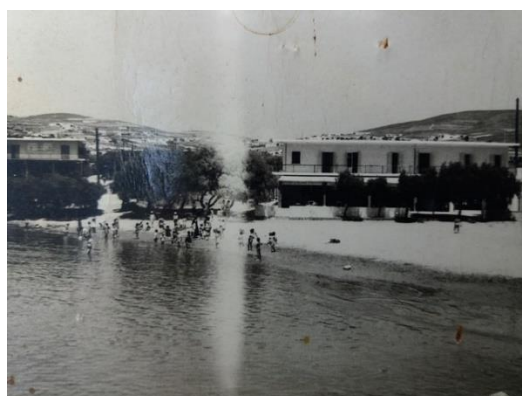
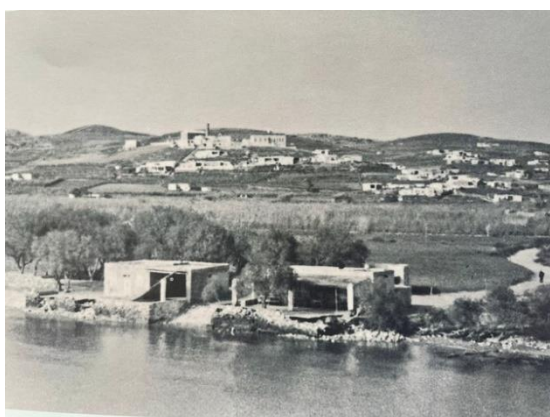
Ευχαριστούμε θερμά τους κ. Βαρθολομαίο Μακρυωνίτη, Αλφόνσο Σαργολόγο, Γεώργιο Καπέλλα, Παντελή και Αλέξανδρο Μπόλια, για τις πολύτιμες πληροφορίες και φωτογραφίες που μας παρείχαν. Είναι πολύ σημαντικό να διατηρηθεί η ιστορία ενός τόπου. Η συλλογική μνήμη, οδηγεί στην αυτογνωσία και στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας. Για να θυμούνται οι μεγαλύτεροι και να μαθαίνουν οι νεότεροι.

Βαρθολομαίος Μακρυωνίτης

*Παντελής Μπόλιας
Γιός του Αλέξανδρου*

Eco Fest 2021, Έξυπνες – Πράσινες Πόλεις, Αυτοκίνητα Υδρογόνου και Ηλεκτρικά. Νέος Κλιματικός Νόμος. Το Μέλλον είναι ήδη εδώ.

Κείμενο, φωτογραφίες: Χρήστου Θανόπουλου

Eco Fest 2021

Το τριήμερο 4-6 Ιουνίου 2021, (με την ευκαιρία της 5^{ης} Ιουνίου «Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος»), διοργανώθηκε η Eco Fest 2021, στην Πλατεία Νερού του Δήμου Καλλιθέας, δίπλα στο Κέντρο Πολιτισμού του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, ανάμεσα στο γήπεδο Tae Kwon Do και τη Μαρίνα Καλλιθέας. Πρόκειται για ένα σύνολο εκδηλώσεων, αφιερωμένων στη βιώσιμη ανάπτυξη, την κυκλική οικονομία, τις έξυπνες – πράσινες πόλεις και τις βιώσιμες μετακινήσεις. Πώς είναι να ζεις σε έξυπνο, ενεργειακά αυτόνομο σπίτι; Ποια είναι τα καλύτερα μοντέλα ηλεκτρικών αυτοκινήτων, ποδηλάτων, scooter; Ποιες βραβευμένες ερευνητικές καινοτομίες υπάρχουν; Είχε προηγηθεί η πολύ επιτυχημένη Eco Fest 2020. Η πρωτότυπη διοργάνωση αναδεικνύει τη σημασία του περιβαλλοντικού πολιτισμού, ρίχνοντας μεγάλο βάρος στην εκπαίδευση της νέας γενιάς.

Η Eco Fest υλοποιείται από την Ελληνική Εταιρεία για την Ενεργειακή Οικονομία (Ε.Ε.Ε.Ο.), μη κερδοσκοπικό και ερευνητικό οργανισμό, με πρόεδρο τον κ. Κώστα Ανδριοσόπουλο, Καθηγητή Ενεργειακής Οικονομίας. Η Ε.Ε.Ε.Ο. προωθεί τη γνώση, κατανόηση, εφαρμογή της οικονομικής επιστήμης, σε θέματα που άπτονται της ενέργειας, της οικονομίας και του περιβάλλοντος. Η Eco Fest τελεί υπό την αιγίδα των Υπουργείων Εσωτερικού, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υποδομών και Μεταφορών, της Ελληνικής Ομοσπονδίας Καλαθοσφαίρισης και της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε..

Στο χώρο της Πλατείας Νερού, εκτός από τα περίπτερα των εκθετών, υπήρχε Κεντρική Σκηνή με καθίσματα θεατών, η Θόλος, το Γυάλινο Κτίριο, Γήπεδο Μπάσκετ 3Χ3. Εθελοντές – δύτες του κινήματος "Save your Hood" («Σώσε τη γειτονιά σου») καθάρισαν τη Μαρίνα Καλλιθέας (5/6/21), ενώ εθελοντές του We4All καθάρισαν την ακτή Βαρέα Μεγάρων (30/5/21) και ποδηλάτες έτρεξαν συμβολικά στο Πεδίο του Άρεως (4/6/21).

Στα περίπτερα παρουσιάστηκαν: ηλεκτρικά οχήματα, μοτοποδήλατα, scooter (με δυνατότητα test drive), σύγχρονοι ηλεκτρικοί φορτιστές οχημάτων, το πρώτο σύγχρονο ηλεκτρικό λεωφορείο του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (Π.Α.Δ.Α.). Ομάδες φοιτητών από πέντε Α.Ε.Ι. της Ελλάδος παρουσίασαν πειραματικά οχήματα, ηλεκτρικά, υβριδικά, υδρογόνου, τύπου formula, με πολλές διακρίσεις, σχεδιασμένα και κατασκευασμένα από τους ίδιους. Μας παρουσίασαν με καμάρι πειραματικό όχημα αγώνων υδρογόνου, κατασκευασμένο εξολοκλήρου στο Π.Α.Δ.Α., με εμβέλεια 50 χλμ. και μέγιστη ταχύτητα 50 χλμ.. Ανάμεσα τους και το ρομποτάκι NAO από το CONSERT/Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Παρουσιάστηκαν

πρωτότυπες εφαρμογές φύτευσης και παραγωγής πρασίνου από την ερευνητική ομάδα του ΕΚΕΤΑ, ενώ η Περιφέρεια Αττικής μοίραζε σάκους με οργανικό λίπασμα. Στο Γυάλινο Κτίριο εκτέθηκαν έργα φοιτητών της Α.Σ.Κ.Τ. εμπνευσμένα από την οικολογία, το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στην Κεντρική Σκηνή έγιναν συναυλίες και επίδειξη πρωτότυπων συνόλων ενδυμάτων – κοσμημάτων από ανακυκλώσιμα υλικά. Στη Θόλο έλαβαν χώρα εκπαιδευτικά εργαστήρια για παιδιά, μαθητές και φοιτητές, σε μορφή Digital Quiz Game, για την προώθηση των 17 Παγκόσμιων Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης του Παρισιού. Τουρνουά μπάσκετ, με αμαξίδια και OPEN 18-35, έδωσε ιδιαίτερη ενέργεια και χαρά στις εκδηλώσεις. Το ενδιαφέρον πολλών επισκεπτών τράβηξε το πρωτότυπο έξυπνο σπίτι της Cocoon Modules, κατασκευασμένο από φυσικά υλικά, παράγει ρεύμα, καταναλώνει ρεύμα 100% από Α.Π.Ε. με το πρόγραμμα Green Pass της Δ.Ε.Η., ανακυκλώνει και προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα αυτοκίνητα υδρογόνου και τα ηλεκτρικά – υβριδικά θα μπορούσαν άραγε να είναι η απάντηση στην κλιματική αλλαγή;

Αυτοκίνητο Υδρογόνου

Το αυτοκίνητο υδρογόνου χρησιμοποιεί καύσιμο υδρογόνου για κινητήρια δύναμη. Το υδρογόνο χρησιμοποιείται ήδη ως καύσιμο σε διαστημικούς πυραύλους, υποβρύχια και οχήματα μεταφοράς. Η μετατροπή της χημικής ενέργειας σε μηχανική γίνεται, είτε από την αντίδραση υδρογόνου με οξυγόνο, για την τροφοδοσία ηλεκτρικού κινητήρα, είτε λιγότερο συχνά με καύση υδρογόνου σε ειδικό κινητήρα εσωτερικής καύσης.

Το υδρογόνο βρίσκεται σε αφθονία στη Γη (νερό, φυτά). Παράγεται είτε με ηλεκτρόλυση από το νερό, είτε (σε ποσοστό 98%) από την θερμοχημική ή πυρολυτική αντίδραση μεθανίου με νερό και έκλυση μονοξειδίου του άνθρακα. Επίσης, μπορεί να παραχθεί από το φυσικό αέριο, εκλύεται όμως ταυτόχρονα διοξείδιο του άνθρακα. Απαιτείται ηλεκτρικό ρεύμα για την παραγωγή υδρογόνου, το οποίο στο αυτοκίνητο μετατρέπεται πάλι σε ρεύμα. Ενεργοβόρα και δαπανηρή διαδικασία, κατά την οποία μόλις το 25% της ενέργειας μετατρέπεται σε κίνηση, ενώ στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει το 70%.

Κατ' αρχάς το όχημα εφοδιάζεται με υδρογόνο. Στο μπροστινό μέρος του οχήματος βρίσκονται οι ενεργειακές κυψέλες υδρογόνου και στο πίσω μέρος οι δυο δεξαμενές υδρογόνου υψηλής πίεσης, με φίλτρα άνθρακα, χωρητικότητας 5lt (Toyota Mirai). Κάτω από το πάτωμα το αμάξωμα είναι άκαμπτο. Κατά την οδήγηση ο εξωτερικός αέρας εισέρχεται από τον μπροστινό αεραγωγό εισαγωγής, φτάνει στις συστοιχίες κυψελών υδρογόνου, όπου αναμιγνύεται με το υδρογόνο, που έχει μεταφερθεί επίσης εκεί από τις δεξαμενές υδρογόνου. Δημιουργείται χημική αντίδραση μεταξύ των στοιχείων, προκύπτει διαφορά δυναμικού, παράγεται δηλαδή ηλεκτρική ενέργεια, που τροφοδοτεί τον ηλεκτροκινητήρα, με κάθε πέδηση του οδηγού (μόλις πατήσει το γκάζι). Μοναδικό υποπροϊόν είναι οι

υδρατμοί (νερό), που εκλύονται μέσω του σωλήνα εξαγωγής. Ένας συμπαγής υψηλής απόδοσης και χωρητικότητας μετατροπέας αυξάνει την ισχύ που παράγεται στη συστοιχία κυψελών υδρογόνου στα 650V (Toyota Mirai). Με αυτόν τον τρόπο μειώθηκε το μέγεθος του ηλεκτροκινητήρα και του αριθμού των ενεργειακών κυψελών υδρογόνου. Αυτοκίνητα υδρογόνου (FCEV) παράγουν οι Toyota, Honda, Hyundai, Daimler (Mercedes B-class). Το Toyota Mirai (πρωτοεμφανίστηκε το 2014) είναι συνδυασμός κυψελών υδρογόνου και υβριδικής τεχνολογίας. Έχει μέγιστη ισχύ 114KW (155 DIN hp), κάθε 100 χλμ. αποβάλλει 7lt νερού, η τιμή του στην Ευρώπη είναι 60.000€ και μέχρι το 2019 είχαν πουληθεί 640 μονάδες και 200 οχήματα Mercedes B-class. Ο εφοδιασμός με υδρογόνο κοστίζει 85\$ για 480 χλμ. (Toyota Mirai). Οι εταιρείες BMW, VW, Audi δεν σχεδιάζουν παραγωγή υδρογονοκίνητων οχημάτων. Στη Γερμανία κυκλοφορούν 386 αυτοκίνητα υδρογόνου.

Πλεονεκτήματα: Ανεφοδιασμός σε μερικά λεπτά (3 λεπτά για το Toyota Mirai), ενώ η φόρτιση μπαταρίας ηλεκτρικού οχήματος διαρκεί ώρες, μεγάλη αυτονομία (500 χλμ.), παρόμοια με αυτήν των κινητήρων εσωτερικής καύσης, μηδενικές εκπομπές ρύπων.

Μειονεκτήματα: Υψηλό κόστος, ενεργοβόρος διαδικασία, απαιτείται αποδεκτό δίκτυο πρατηρίων (στη Γερμανία υπάρχουν 100, στην Αγγλία 3, ενώ απαιτούνται τουλάχιστον 1.000), υψηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, όταν το υδρογόνο παράγεται από φυσικό αέριο (παραγωγή – συμπίεση υδρογόνου), έλλειψη ικανότητας παραγωγής ή διανομής υδρογόνου στο σπίτι, κ.α.

Ηλεκτρικό αυτοκίνητο

Τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα είναι είτε αμιγώς ηλεκτρικά (με ηλεκτροκινητήρα και μπαταρία), είτε υβριδικά (με κλασικό κινητήρα εσωτερικής καύσης και μικρό ηλεκτροκινητήρα ή μπαταρία). Υπάρχουν τρεις κατηγορίες υβριδικών. Τα “mild hybrid” (ήπια υβριδικά) με κινητήρα εσωτερικής καύσης και μικρή μπαταρία 12 - 48V. Δεν φορτίζονται στην πρίζα. Η μπαταρία φορτίζεται με την πέδηση. Τα “hybrid” (κλασικά υβριδικά) εφοδιασμένα με κινητήρα εσωτερικής καύσης και τον μεγαλύτερο ηλεκτροκινητήρα, από όλους τους τύπους υβριδικών οχημάτων. Τέλος, υπάρχουν τα “plug in hybrid” (επαναφορτιζόμενα στην πρίζα υβριδικά), με κινητήρα εσωτερικής καύσης – ηλεκτροκινητήρα και τις μεγαλύτερες μπαταρίες, από κάθε άλλη κατηγορία υβριδικών οχημάτων, οι οποίες έχουν υψηλό κόστος. Ανάμεσα στη μπαταρία και τον ηλεκτροκινητήρα παρεμβάλλεται ο «ελεγκτής», ο οποίος ελέγχει ότι περνάει η σωστή ισχύς στον ηλεκτροκινητήρα.

Πλεονεκτήματα: Έχουν καλή ενεργειακή απόδοση, μικρότερο ενεργειακό αποτύπωμα, αυτονομία κατά μέσο όρο 300 χλμ., χαμηλό κόστος συντήρησης, φοροαπαλλαγές, ευεργετήματα κυκλοφορίας – στάθμευσης, απαιτείται ετήσια συντήρηση, η φόρτιση μπορεί να γίνεται και στο σπίτι.

Μειονεκτήματα: Τα ηλεκτρικά οχήματα είναι πιο βαριά, έχουν μεγαλύτερες φθορές στα ελαστικά, η φόρτιση των μπαταριών, συνήθως ιόντων Li (Λιθίου)

διαρκεί πολλές ώρες, αλλάζονται κάθε 8 χρόνια, το κόστος τους είναι υψηλό (7.000 – 8.000 €), αλλά θα μειωθεί στα 2.500 € έως το 2028. Είναι δύσκολη η ανακύκλωση των μπαταριών. Ρυπογόνα εργοστάσια παράγουν τα ηλεκτρικά οχήματα.

Το 2017 η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύτηκε να μειώσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, σε ποσοστό 40% μέχρι το 2030. Έχουν πουληθεί 3.124.793 ηλεκτρικά οχήματα παγκοσμίως. Η Ιαπωνία εξελίσσει συνεχώς την τεχνολογία των ηλεκτρικών οχημάτων, η Ν. Κορέα διαθέτει τους περισσό-τερους σταθμούς φόρτισης, στην Κίνα κυκλοφορούν τα περισσότερα κοινόχρηστα οχήματα, ενώ η Γαλλία παρέχει τις καλύτερες προοπτικές αγοράς. Κάποιες αυτοκινητοβιομηχανίες (FIAT, VOLVO, MINI, FORD, JAGUAR) μετά το 2030 θα παράγουν αποκλειστικά ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Το 2030 Κίνα, Δανία, Ινδία, Γερμανία, Νορβηγία, θα έχουν μόνο ηλεκτρικά οχήματα. Το 2040 θα ισχύσει το ίδιο σε Αγγλία, Γαλλία. Στην Ελλάδα κυκλοφορούν σχετικά λίγα ηλεκτρικά – υβριδικά οχήματα. Το 2020 οι πωλήσεις των ηλεκτρικών οχημάτων αυξήθηκαν κατά 99%, των plug in υβριδικών κατά 173% και των επαναφορτιζόμενων υβριδικών που δε μπαίνουν στην πρίζα κατά 36%.

Τα μικρά ηλεκτρικά οχήματα έχουν αυτονομία 140 – 260 χλμ. και κόστος περίπου 24.000 €. Τα μικρομεσαία έχουν αυτονομία 400 χλμ. και κόστος περίπου 35.000-39.000 €. Τα μεγάλα οχήματα τύπου SUV έχουν αυτονομία γύρω στα 320 – 400 χλμ. και κόστος 73.000 – 80.000 €. Διαθέτουν ψηφιακό ταμπλό με οθόνες, προηγμένες τεχνολογίες συνδεσιμότητας και σε κάποια οχήματα υπάρχει σύστημα κεντρικού και πλαϊνών καθρεπτών με κάμερες, με δυνατότητα γρήγορης φόρτισης 80% σε 30 λεπτά.

Στην Ελλάδα ένα ηλεκτρικό όχημα αξίας 22.800 € με την επιδότηση φθάνει τα 18.951 €, έχει φοροαπαλλαγές (τελών κυκλοφορίας, φόρου πολυτελείας, τέλους ταξινόμησης, τεκμηρίων έως τα 50.000 €), μπαίνει ελεύθερα στο δακτύλιο και παρκάρει δωρεάν εντός των ορίων του δήμου για δύο χρόνια.

Το υβριδικό αντίστοιχα, επιβαρύνεται με το ήμισυ του τέλους ταξινόμησης και τα τέλη κυκλοφορίας είναι ανάλογα με τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Η απόσυρση παλαιάς τεχνολογίας Ι.Χ. επιδοτείται με 1.000 €, ενώ αν πρόκειται για ταξί, με 2.500 €. Επιδοτείται η αγορά ηλεκτρικού scooter κατά 20% και ηλεκτρικού ποδηλάτου κατά 40%. Αυτά θα ισχύουν έως το 2023. Τα πολύ μικρά ηλεκτρικά οχήματα Citroen Ami One και Renault Twizy επιτρέπεται να οδηγηθούν από νέους 16 ετών, με άδεια μοτοποδηλάτου. Στην Ιταλία και τη Γαλλία ένα συμβατικό όχημα μπορεί να μετατραπεί σε ηλεκτρικό με χαμηλό κόστος.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) θα κυκλοφορούν 30.000.000 ηλεκτρικά αυτοκίνητα μέχρι το 2030. Οι επιδοτήσεις στην Ε.Ε. κυμαίνονται από 3.000 – 20.000 €. Το κόστος της φόρτισης (δημόσιας ή οικιακής) κυμαίνεται από 3,77 έως 11,13 € κατά μέσο όρο. Ένα μεσαίο όχημα φορτίζεται για να διανύσει 1.000 χλμ. με κόστος 29 €. Αυξάνεται η διάρκεια ζωής της μπαταρίας αν σταθμεύει το

όχημα στη σκιά, η μπαταρία δεν αποφορτίζεται πλήρως και επαναφορτίζεται σε ποσοστό 80% σε γρήγορο ρυθμό και το υπόλοιπο 20% σε αργό ρυθμό (διάρκεια φόρτισης από 25 λεπτά έως 10 ώρες). Τα ηλεκτρικά οχήματα χρησιμοποιούν μπαταρίες ιόντων Li, ενώ τα υβριδικά Ni, Ni Cd, κ.α. Η κατανάλωση ρεύματος κυμαίνεται από 16,3 KWh/100 χλμ. έως 28,1 KWh/100 χλμ. Συνιστάται ο οδηγός ηλεκτρικού – υβριδικού οχήματος να διαθέτει δικό του οικιακό φορτιστή. Στην Ελλάδα υπήρχαν 334 σταθμοί φόρτισης το 2020.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (Ε.Σ.Ε.Κ.) έχει ψηφιστεί από τη Βουλή ήδη από το Δεκέμβριο 2019. Καλύπτει κάθε ζήτημα που αφορά το κλίμα και την ενέργεια, έτσι ώστε η Ελλάδα να συμβάλει στον ευρωπαϊκό στόχο μετάβασης σε μία οικονομία κλιματικής ουδετερότητας, δηλαδή μηδενικής εκπομπής ρύπων, έως το 2050, προσαρμοσμένη στην κλιματική αλλαγή, κοινή για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, έχει τεθεί σε δημόσια διαβούλευση ο Εθνικός Κλιματικός Νόμος, νομοθέτημα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Θα υπάρχουν προβλέψεις για την κατασκευή και κατοίκηση κτιρίων, τις μετακινήσεις, την επιχειρηματικότητα και κάθε δραστηριότητα στην Ελλάδα, με αξιολόγηση για το μέγεθος του περιβαλλοντικού αποτυπώματος τους, δηλαδή με πόσους ρύπους επιβαρύνουν το φυσικό περιβάλλον. Ο Εθνικός Κλιματικός Νόμος προβλέπει ότι: **1 Ιανουαρίου 2023** ένα στα τέσσερα εταιρικά οχήματα θα πρέπει να είναι αμιγώς ηλεκτρικό υβριδικού τύπου plug in. **1 Ιανουαρίου 2025** θα είναι ηλεκτροκίνητα όλα τα νέα ταξί και το ένα τρίτο των ενοικιαζόμενων οχημάτων. **1 Ιανουαρίου 2030** όλα τα νέα Ι.Χ. οχήματα θα έχουν μηδενικές εκπομπές ρύπων. Τα παλαιού τύπου, συμβατικής τεχνολογίας οχήματα, θα κυκλοφορούν νόμιμα για κάποιο διάστημα και μετά το 2030. **Από το 2023** απαγορεύεται η εγκατάσταση καυστήρα πετρελαίου. **1 Ιανουαρίου 2025** απαγορεύεται άνευ όρων και εξαιρέσεων η εγκατάσταση καυστήρων. **1 Ιανουαρίου 2030** απαγορεύεται η χρήση καυστήρων πετρελαίου θέρμανσης. **Έως το 2028** η Ελλάδα θα έχει απολιγνιτοποιηθεί. Μια κατηγορία «ειδικών κτιρίων», εμβαδού άνω των 500 m², θα έχουν συστήματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, φωτοβολταϊκά ή θερμικά, ηλεκτρικά για την παραγωγή ενέργειας έως ποσοστού 30%. Βιομηχανικές μονάδες, πτηνό - κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις κ.α., υποχρεούνται **έως το 2030** να περιορίσουν την εκπομπή ρύπων κατά 30%. Προβλέπεται η σύσταση Εθνικού Παρατηρητηρίου για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, υπό την αιγίδα του νεοσύστατου Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Στο Παρατηρητήριο θα συμμετέχουν τα Υπουργεία Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, ερευνητικά, πανεπιστημιακά κέντρα και δημόσιοι φορείς. Συγκροτούνται επίσης Κυβερνητική Επιτροπή και Εθνικό Συμβούλιο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών COP 26 για την κλιματική αλλαγή που έγινε στη Γλασκώβη, (1-14 Νοεμβρίου 2021), δεν διασφαλίστηκε η τήρηση των στόχων της συμφωνίας του Παρισιού, για περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη, αρκετά πιο κάτω από τους κρίσιμους 2 βαθμούς Κελσίου, όπως ήταν ο αρχικός στόχος. Ινδία και Κίνα तोρπίλισαν την συμφωνία για περιορισμό της χρήσης ορυκτών καυσίμων. Έτσι το αισιόδοξο σενάριο υπερθέρμανσης του πλανήτη κατά 1,5- 2 βαθμούς Κελσίου δυστυχώς από ότι φαίνεται δεν θα ισχύσει,

με ότι αυτό συνεπάγεται.

Η κλιματική αλλαγή επιβάλλει άμεσες δράσεις για την εξάλειψη των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Το μέλλον ανήκει στις νέες τεχνολογίες που θα υποκαταστήσουν τα ορυκτά καύσιμα.

Βιβλιογραφία

- -Νέος Κλιματικός Νόμος, εφημερίδα ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, Κυριακή 5 Δεκεμβρίου 2021, αρ. φύλλου 876
- <https://el.wikipedia.org/wiki/Αυτοκίνητο-υδρογόνου>
- economistas.gr/diethni/16038-giati-ta-aytokinita-ydrogonou-hanoun-tin-maxi-tis-agoras
- hellasdirect.gr/blog/ola-osa-prepei-na-xereis-gia-ta-ilektrika-aytokinita-kai-tin-hlektrokinisi-sthn-ellada
- <https://www.eco-fest.org>
- <https://www.haee.gr>ecofest-2021>
- [-https://www.honda-cars.gr>range>HONDA-e](https://www.honda-cars.gr>range>HONDA-e)
- [-protothema.gr/world/article/1181510/glaskovi-diaskepsi-gia-tin-klimatiki-allagi-sumfonia-me-mikro-antikrusma/](http://protothema.gr/world/article/1181510/glaskovi-diaskepsi-gia-tin-klimatiki-allagi-sumfonia-me-mikro-antikrusma/)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ο Λογαριασμός IBAN του Συνδέσμου στη ALFABANK είναι:

GR79 0140 2380 2380 0200 1000 044

Παρακαλούμε τα μέλη μας να καταθέτουν έγκαιρα την ετήσια συνδρομή τους, ενισχύοντας το Ταμείο μας, δεδομένου ότι είναι η μόνη πηγή εσόδων που διαθέτουμε για την κάλυψη των πάγιων εξόδων του Συνδέσμου.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ

Περίοδος 01/10/212 έως 31/12/21

ΑΝΩΝΥΜΟΣ	60€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
ΚΕΧΑΓΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	150€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
BENITHΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ - Select Miritime	150€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
ΚΟΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ (Οπτικά)	150€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
ΓΑΒΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ-Μέλαθρον ΙΚΕ	300€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
ΡΟΥΣΣΟΣ .Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ- Revoil	1000€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ – Αιγεύς ΑΜΚΕ	1000€	Για τους σκοπούς του Συνδέσμου
ΜΠΕΛΤΣΕΜΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	80€	Στη Μνήμη της Συζύγου του

Διόρθωση Παραδρομής

Στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού αναφέρθηκε εκ παραδρομής ότι το καθολικό σήμερα εκκλησιάκι Παναγία Επισκοπιανή, βυζαντινής αρχιτεκτονικής, σταυροειδής μετά τρούλου, κτίστηκε τον 5^ο αιώνα μ.Χ. Η σωστή περίοδος ανέγερσης της εκκλησίας ανάγεται στον 11ο ή 12^ο αιώνα μ. Χ.

Ο Κορονοϊός θερίζει..

*Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος,
οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν
(Ευρυπίδης*

Αποθαμὸς ἀπὸ τον Νίκο Σαλίβερο (Σάλος)

Πάντα ο κόσμος προσδοκεί,
ουδέποτε θε να νεκρώσει,
αφού πιστεύει ο Θεός του
δεύτερη ζωή, πως θα του δώσει.

Πάντα ο κόσμος ευελπιστεί
νεκρανάσταση θα νοιώσει
και εκ νέου, πάλι μια ζωή ,
απόνετη κι' ανέμελη ν' απλώσει.

Και αν σαφώς γνωρίζει,
ζωή δεν θα ξαναβιώσει
επάνω σε ψευδαίσθηση
Θεού γυρεύει γνώση.

Ξυλεύεται την επιστήμη,
ανάστημα να ορθώσει,
θαρρώντας της ζωής είναι κανόνας
κι' έτσι θ' αποφύγει να ματώσει.

Μα όταν ο θάνατος σιμά
την πόρτα του ζυγώσει.
Πριν την ταφή του εύχεται,
η ζωή του μην τελειώσει.

Κάποιοι εμβάνθυναν στη σκέψη,
της ζωής ακλουθεί η πλήρης πτώση.
Και οι πολλοί ακράδαντα πιστεύουν
την ψυχή τους καν ένας Θεός θα σώσει.

Μα κι' οι Θεοί, μεσ' τους αριθμητους αιώνες
αλλάζουν, με την χρεία που ζώνουν τους ανθρώπους
Του σύμπαντος η φύση ορίζει τους θαμώνες
που θ' άρθουν και θα φύγουν στις γης τους τόπους

Όταν μιας ολικής φωτιάς τα πάντα καίγονται
σώμα και πνεύμα ἀπὸ τον θάνατο χωνεύονται.
Άθλαστος είναι ,της μετά θάνατο ζωής, ο λίθος
και δεν είναι ο μοναδικός, έμπρακτος μύθος.

Επιστροφή

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

Καιρός να φύγουμε, φίλε μου, για ένα ακόμα ταξίδι,
τώρα που οι στερνές προσδοκίες
γεφυρώνουν τις ματιές μας.
Τώρα, που οι μέρες μας απόχτησαν ένα χρώμα χειμώνα.

Πάμε να ξανασυναντήσουμε τη νιότη μας
μαζί με όλα τα παλιά της συντρίμια.
Πάμε να ξανανιώσουμε την ονειρική διάχυση
των χρωμάτων και των ήχων
και να ξαναδούμε να διατρέχουν τον ουρανό μας
φεγγάρια της ημέρας δίχως απόνερα.

Να αρμενίσουμε μαζί, πάμε
στης ψυχής μας τα αβαθή,
κάτω από τη στίλβη των άστρων.

Έλα τώρα να ξανανταμώσουμε, φίλε
τους καλούς παλιούς μας συντρόφους,
'κείνους με τα βρεγμένα χαμόγελα
και την χωρίς ηλικία ηρεμία των ματιών τους.

Πάμε να φτιάξουμε καινούργιες αναμνήσεις
και ν' αγκυροβολήσουμε σε πλάτη αχαρτογράφητα,
όπου κάθε κύμα με την αρμύρα του,
όπου κάθε κραυγή με το ανάστημά της.

Μας περιμένουνε σιωπηλές αποβάθρες
με παραταγμένους άφορτους συρμούς,
που θα διακόπτουν το έκταμά τους
ψηλών κινούμενων γερανών ρέοντες ίσκιοι.

Εκεί, οι ομιλίες μας θα διαχέονται στον άνεμο.
Και εκεί, όταν θα αναστενάζουμε
θα αναδύονται από μέσα μας
όλα της καρδιάς μας τα μινόρε.

Καιρός να φύγουμε, φίλε μου,
για ένα ακόμα ταξίδι.

Αναχωρήσεις

Από τον Δημήτρη Βόϊκο

Πέφτει απότομα σιωπή παράξενη, σα γρίφος,
στον τελευταίο κάβο π' έλυσαν στο φορτηγό!
Νοστάλγησα... τη γέφυρα, που φέγγει το ημίφως,
τον τιμονιέρη που... αντιλαλεί στο πλοηγό.

Τον καπετάνιο νοιώθω, τις μανούβρες να μαντεύει
μες απ' το κόκκινο και πράσινο των φάρων φως.
Την έξοδο, π' αγέρωχα η πλώρη σημαδεύει.
Των ρυμουλκών απόμακρος ο θόρυβος, στρυφνός.

Να κατεβαίνει ακόμη του πιλότου η φιγούρα
την ανεμόσκαλα, απάνεμα στη μια πλευρά,
αφήνοντας πιο κει την τελευταία τσαμαδούρα,
ταχύτητα κερδίζοντας, γλιστρώντας στα νερά.

Κι απομακρύνεται γοργά, λες κι έχει δραπετεύσει...!
Θριαμβικά που σμίγει, με της νύχτας την αχλή,
όπου κινά σε θάλασσες καινούργιες για να πλεύσει,
που θ' αρμενίζει σε ακτές, με βάθη ασφαλή.

Στη γέφυρα ακόμα, θέλω λίγο ν' ανασαίνω,
της πρώτης βάρδιας τ' άρωμα, καφέ του φλιτζανιού.
Το πρόσωπο του τιμονιέρη, που 'ναι φωτισμένο
από τη γυροσκοπική πυξίδα, τιμονιού.

Σκυφτός επάνω, ζωγραφιά να μοιάζει θαμπωμένη
σε πορτολάνο, ο αξιωματικός εμπρός,
με το διαβήτη αναμετρά μια ρότα χαραγμένη
και στο βαρόμετρο, ψηλά να δείχνει ο καιρός.

Σε κάθε αναχώρηση ξαφνιάζουν αντιθέσεις...!
Βοή απ' τις στροφές, η δόνηση της μηχανής,
μηχανικοί ρυθμίζοντας στα γράδα τις πιέσεις
και σ' ετοιμότητα στιγμής, μιας βλάβης πιθανής.

Πλοίο και φώτα χάθηκαν, μαζί και περιστέρια...!
Σε μια παραίτηση 'ξοκείλω γι' άλλη μια φορά
κι ενώ τα μάτια στρέφω, να γιομίσουνε μ' αστέρια,
πέφτει διάττοντας γοργά με τόξο, στο βορρά.

Στον Παναγιώτη Κουλούρη

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Του Τάκη Κυρυτσόπουλου

ΑΛΛΟΥΜ ΙΣΤΟΡΙΑ

...ΕΧΩ ΚΑΝΕΙ, ΓΙΑΤΡΕ
ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΟΣΗ
ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΡΑ
ΗΡΘΑ...ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ...

ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ
COVID-19

Τρε.21

...ΜΑ...ΚΟΚΑΛΑΚΙ ΜΟΥ ΔΙΝΕΙΣ ΝΑ ΓΛΕΙΨΩ,
ΥΠΟΥΡΓΕ, ΑΝΤΙ ΓΙΑ 13^η ΣΥΝΤΑΞΗ,

...ΟΧΙ. ΣΟΥ ΔΙΝΩ
ΟΤΙ ΑΠΟΜΕΙΝΕ
ΑΠΟ ΤΟ...ΒΟΔΙ,
ΠΟΥ ΣΟΥ ΦΑΓΑΜΕ.

ΣΥΝΤΑ-
ΞΙΟΥΧΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΝΕΧΕΙΑΣ

Τρε.19

